

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA**

PRIJEDLOG

**ZAKON
O MALODOBNIM POČINITELJIMA KAZNENIH DJELA
I KAZNENOPRAVNOJ ZAŠTITI DJECE I MALODOBNIKA**

Sarajevo, listopad 2008. godine

Na osnovu članka IV. 4a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na ____ sjednici Predstavničkog doma održanoj _____ 2008. godine i na _____ sjednici Doma naroda održanoj _____ 2008. godine, donijela je

ZAKON O MALODOBNIM POČINITELJIMA KAZNENIH DJELA I KAZNENOPRAVNOJ ZAŠTITI DJECE I MALODOBNIKA

Dio prvi

OPĆE ODREDBE

Članak 1. Sadržaj Zakona

- (1) Ovaj zakon sadrži odredbe koje se primjenjuju prema malodobnim počiniteljima kaznenih djela (u daljem tekstu: malodobnici) koje se odnose na materijalno kazneno pravo, odredbe o tijelima koji ga primjenjuju, kazneni postupak i izvršenje kaznenih protumjera, kao i odredbe o kaznenopravnoj zaštiti djece i malodobnika na čiju štetu je izvršeno kazneno djelo.
- (2) Odredbe ovog Zakona primjenjuju se i na punodobne osobe kad im se sudi za kaznena djela koja su učinili kao malodobnici, a ispunjeni su uvjeti koje predviđa ovaj Zakon, kao i na osobe koja su kazneno djelo učinila kao mlađe punodobne osobe.

Članak 2. Isključenje kaznenih protumjera prema djeci

Prema osobi koje u vrijeme izvršenja kaznenog djela nije navršila četrnaest godina (dijete) ne mogu se izreći kaznene protumjere niti primijeniti druge mjere predviđene ovim Zakonom.

Članak 3. Uzrast počinitelja

Malodobnik je osoba koje je u vrijeme izvršenja kaznenog djela navršila četrnaest, a nije navršila osamnaest godina života, a mlađi punodobnik je osoba koje je u vrijeme počinjenja djela navršila osamnaest, a nije navršila dvadeset i jednu godinu života.

Članak 4. Primjerena primjena odredbi drugih zakona

Odredbe Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Kazneni zakon), Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o kaznenom postupku) i drugi opći propisi primjenjuju se ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Dio drugi

SUDSKA TIJELA U POSTUPKU ZA MALODOBNIKE

Članak 5.

Opća odredba

U kaznenim predmetima malodobnika postupak vode sudovi.

Članak 6.

Uzrast počinitelja

Mjerodavnost sudova za suđenje malodobniku prestaje s navršenom dvadeset i trećom godinom života .

Članak 7.

Mjerodavnost

- (1) Za kaznena djela učinjena od strane malodobnika mjerodavan je da odlučuje sud prvog stupnja.
- (2) Sud drugog stupnja je mjerodavan da odlučuje o žalbama protiv odluka prvostupanjskih sudova i u slučajevima kada je po općim propisima određeno da sude u prvom stupnju.

Članak 8.

Suci za malodobnike i vijeće za malodobnike.

- (1) U sudovima prvog stupnja postoji odjeljenje za malodobnike koje se sastoji od jednog ili više sudaca za malodobnike i vijeća za maloljetnike.
- (2) U sudovima drugog stepena postoji vijeće za malodobnike.

Članak 9.

Sastav suda

- (1) U prvom stupnju sudi sudac za malodobnike za sva kaznena djela počinjena u vrijeme malodobništva bez obzira na zapriječenu kaznu.
- (2) U drugom stupnju vijeće za malodobnike neposredno višeg suda je sastavljeno od trojice sudaca određenih rasporedom poslova u tom sudu od kojih najmanje jedan sudac ima posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.
- (3) U vijeću sastavljenom od trojice sudaca kaznenog odjeljenja od kojih je najmanje jedan sudac za malodobnike ili sudac koji ima posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih, odlučuje o žalbama protiv odluka kada je to određeno ovim Zakonom i kada je to propisano odredbama Zakona o kaznenom postupku i donosi druge odluke izvan sjednice ili glavnog pretresa.
- (4) Sastav vijeća za malodobnike, po pravilu, čine suci koji nisu istog spola.

Članak 10.

Posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.

Sudac za malodobnike i tužitelj za malodobnike moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i interese mladih, te posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.

Članak 11.

Postavljanje na određeni period

Suca za malodobnike postavlja na vrijeme od pet godina kolegij sudaca, a tužitelja za malodobnike na vrijeme od pet godina - kolegij tužitelja. Nakon isteka pet godina, sudac odnosno tužitelj, može biti ponovo postavljen na istu funkciju.

Članak 12.

Godišnji raspored poslova

Suci koji sude u vijeću za malodobnike određuju se godišnjim rasporedom poslova.

Članak 13.

Stručni suradnici

- (1) Sudovi i tužiteljstva imaju stručne suradnike: socijalne pedagoge-defektologe, socijalne radnike i psihologe.
- (2) Stručni suradnici tužiteljstva u tijeku pripremnog postupka prema malodobniku prikupljaju podatke o osobnosti malodobnika; prikupljaju podatke potrebne tužitelju za donošenje odluke o svrsiprimjerenom pokretanju postupka prema malodobniku, kao i opravdanosti predlaganja izricanja odgojne preporuke, posebnih obveza i obustave pripremnog postupka prema malodobniku. Stručni suradnici suda na sjednici ili na glavnom pretresu daju stručno mišljenje o vrsti protumjere koju bi bilo opravdano izreći; prikupljaju podatke o uspješnosti izvršenja odgojne mjere i daju mišljenje tužitelju, sucu ili vijeću za malodobnike o potrebi obustave ili zamjene odgojne mjere.

Dio treći

ODREDBE MATERIJALNOG KAZNENOG PRAVA

1. Odgojne preporuke

Članak 14.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

- (1) Prema malodobnom počinitelju kaznenog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Odgojne preporuke prema malodobniku može primijeniti tužitelj za malodobnike i sudac za malodobnike.

- (3) Uvjeti za primjene odgojnih preporuka su da malodobnik priznaje kazneno djelo i da postoji njegova izražena spremnost za pomirenje s oštećenim.

Članak 15.
Svrha odgojnih preporuka

Odgojne preporuke imaju svrhu:

- a) da se ne pokreće kazneni postupak prema malodobniku i
- b) da se primjenom odgojnih preporuka utječe na pravilan razvoj malodobnika i jačanje njegove osobne odgovornosti kako ubuduće ne bi činio kaznena djela.

Članak 16 .
Vrste odgojnih preporuka

(1) Odgojne preporuke su:

- a)osobno ispričavanje oštećenom;
- b)naknada štete oštećenom radom ili na drugi način kako bi se otklonile u potpunosti ili djelomično, štetne posljedice djela;
- c)redovito pohađanje škole ili redovito odlaženje na posao;
- d)uključivanje u rad, bez naknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja;
- e)smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
- f)liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- g)uključivanje u pojedinačni ili skupni tretman odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.

(2) Odgojne preporuke primjenjuje tužitelj za malodobnike i sudac za malodobnike.

(3) Primjena odgojnih preporuka regulirat će se posebnim propisom, koji će donijeti Vijeće ministara na prijedlog Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu zakona.

Članak 17.
Izbor odgojnih preporuka

- (1) Pri izboru odgojnih preporuka tužitelj za malodobnike i sudac za malodobnike uzet će u obzir sveukupne interese malodobnika i oštećenog, vodeći računa da se primijenjenom odgojnih preporuka ne ometa redovito školovanje ili rad malodobnika.
- (2) Odgojne preporuke mogu trajati najduže jednu godinu.
- (3) Odgojne preporuke se mogu tijekom njihovog trajanja zamijeniti drugom odgojnom preporukom ili ukinuti.
- (4) Izbor i primjenjivanje odgojnih preporuka vrši se u suradnji s roditeljima, usvojiteljem ili starateljem malodobnika i mjerodavnim tijelima socijalne zaštite.

2. Protumjere prema malodobnicima

Članak 18.

Vrste protumjera

- (1) Malodobnicima se za počinjena kaznena djela mogu izreći odgojne mjere, kazna malodobničkog zatvora i sigurnosne mjere
- (2) Malodobniku koji je u vrijeme izvršenja kaznenog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mlađi malodobnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
- (3) Malodobniku koji je u vrijeme izvršenja kaznenog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji malodobnik, mogu se izreći odgojne mjere, a izuzetno se može izreći kazna malodobničkog zatvora.
- (4) Pod uvjetima iz članka 49. ovog Zakona malodobniku se mogu izreći sigurnosne mjere .

Članak 19.

Svrhe odgojnih mjera i kazne malodobničkog zatvora

- (1) Unutar opće svrhe kaznenih protumjera, svrha kaznenih protumjera prema malodobnicima je da se pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora, kao i osiguranjem općeg i stručnog osposobljavanja utječe na razvoj i jačanje osobne odgovornosti malodobnika, osigura odgoj i pravilan razvoj njegove osobnosti, kako bi se osiguralo ponovno uključivanje malodobnika u društvenu zajednicu.
- (2) Svrha malodobničkog zatvora je i vršenje pojačanog utjecaja na malodobnog počinitelja kaznenog djela da ubuduće ne vrši kaznena djela, kao i na druge malodobnike kako ne bi vršili kaznena djela.

A. Odgojne mjere

Članak 20.

Vrste odgojnih mjera

- (1) Odgojne mjere su:
  - a) mjere upozorenja i usmjeravanja: sudski ukor, posebne obveze i upućivanja u stegovni centar za malodobnike
  - b) mjere pojačanog nadzora: pojačani nadzor od strane roditelja, usvojitelja ili staratelja; pojačani nadzor u drugoj obitelji; i pojačani nadzor od strane mjerodavnog tijela socijalne zaštite;
  - c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojno–popravni dom i upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje
- (2) Mjere upozorenja i usmjeravanja izriču se kada je potrebno i dovoljno takvim mjerama utjecati na osobnost i ponašanje malodobnika.

- (3) Mjere pojačanog nadzora izriču se kada za odgoj i razvoj malodobnika treba poduzeti trajnije mjere odgoja, preodgoja, uz odgovarajući stručni nadzor i pomoć, a nije potrebno potpuno odvajanje malodobnika iz dotadašnje sredine.
- (4) Zavodske mjere izriču se malodobniku prema kome treba poduzeti trajnije i intenzivnije mjere odgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere primjenjuju se kao posljednje sredstvo i smiju trajati u granicama određenim ovim Zakonom samo koliko je potrebno da bi se ostvarila svrha odgojnih mjera.

Članak 21.

Izbor odgojne mjere

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir uzrast i zrelost malodobnika, druga svojstva njegove osobnosti i stupanj poremećaja u društvenom ponašanju, njegove sklonosti, težinu djela, pobude iz kojih je djelo učinio, sredinu i prilike u kojima je živio, dosadašnji odgoj, njegovo ponašanje nakon izvršenja kaznenog djela, posebno je li spriječio ili pokušao spriječiti nastupanje štetne posljedice, nadoknadio ili pokušao nadoknaditi pričinjenu štetu, je li prema njemu ranije bila izrečena malodobnička protumjera, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na izbor one odgojne mjere kojom će se moći najbolje ostvariti svrha odgojnih mjera.

Članak 22.

Sudski ukor

- (1) Sudski ukor se izriče ako se iz odnosa malodobnika prema učinjenom kaznenom djelu i njegove spremnosti da ubuduće ne čini kaznena djela može zaključiti da će se i prijekorom postići svrha odgojnih mjera.
- (2) Pri izricanju sudskog ukora sud će malodobniku ukazati na društvenu neprihvatljivost i štetnost njegovog ponašanja, posljedice koje takvo ponašanje može na njega imati, kao i da mu u slučaju ponovnog izvršenja kaznenog djela može biti izrečena druga protumjera.

Član 23.

Posebne obveze

(1) Sud može malodobniku izreći jednu ili više posebnih obveza, ako ocjeni da je odgovarajućim naložima ili zabranama potrebno utjecati na malodobnika i njegovo ponašanje.

(2) Sud malodobniku može izreći obvezu:

- a) ispričavanje oštećenom;
- b) prema vlastitim mogućnostima nadoknaditi štetu koju je prouzrokovao;
- c) redovito pohađanje škole;
- d) ne izostajanje s posla;
- e) osposobljavati se za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima;
- f) uključivanje u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja;
- g) uzdržavanje od posjećivanja određenih lokala, odnosno priredbi i kloni društva određenih osoba koje na njega mogu štetno utjecati;
- h) da se malodobnik uz suglasnost zakonskog zastupnika podvrgne stručnom medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti;

- i) uključivanje u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalište za mlade;
- j) sudjelovanje na tečajevima za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita na kojima se provjerava određeno znanje;
- k) uključivanje u određene sportske aktivnosti i
- l) da bez posebnog odobrenja centra za socijalnu zaštitu, uz suglasnost suda, ne može napustiti mjesto prebivališta ili boravišta.

(3) Pri izboru pojedinih obveza sud će vodeći računa o spremnosti malodobnika da surađuje u njihovom ostvarivanju, kao i o tome da one budu prilagođene njemu i uvjetima u kojima živi.

(4) Izrečene obveze mogu trajati najduže jednu godinu.

(5) Sud može dok traje izvršenje obveze, naknadno izmijeniti ili obustaviti od izvršenja.

(6) U okviru obveze iz stavka (2) točke b) ovog članka sud će odrediti visinu, oblike i način popravljivanja naknade štete radom malodobnika koji ne može trajati više od 60 sati u periodu od tri mjeseca, koliko može trajati ova posebna obveza, ali tako da taj rad ne ometa školovanje ili uposlenje malodobnika.

(7) U okviru obveze iz stavka (2) točka f) ovog članka, malodobnik može raditi najviše 120 sati u periodu od šest mjeseci, koliko može trajati ova posebna obveza, ali tako da ne ometa njegovo školovanje ili uposlenje.

(8) Nadzor nad izvršenjem posebnih obveza vrši sud koji o tome može tražiti izvješće i mišljenje tijela socijalne zaštite.

(9) Kada izriče ovu odgojnu mjeru sud će malodobnika upozoriti da mu se u slučaju neispunjenja jedne ili više posebnih obveza one mogu biti zamijenjene drugom obvezom ili odgojnom mjerom.

(10) Detaljniji propis o primjeni posebnih obveza prema malodobnim počiniteljima kaznenih djela donosi Savjet ministara Bosne i Hercegovine, i to na prijedlog ministra pravde Bosne i Hercegovine.

Članak 24

Upućivanje u stegovni centar za malodobnike

- (1) Sud će izreći mjeru upućivanja u stegovni centar za malodobnike kad je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utječe na osobnost i ponašanje malodobnika.
- (2) Malodobnika kome je izrečena mjera iz stavka (1) ovog članka sud može uputiti u stegovni centar:
  - a) na određeni broj sati tijekom dana u trajanju od najmanje 14 dana, a najduže 30 dana;
  - b) na neprekidni boravak u trajanju od najmanje 15 dana, ali ne duže od tri mjeseca.
- (3) Pri izricanju mjere iz stavka (1) ovog članka, sud će voditi računa da zbog njenog izvršenja malodobnik ne izostane s redovite školske nastave ili posla.
- (4) Boravak malodobnika u stegovnom centru mora biti ispunjen djelatnostima primjerenim njegovim osobinama, učenjem, korisnim radom koji odgovara njegovim sposobnostima i interesima te drugim odgojnim sadržajima usmjerenim na razvijanje osjećaja odgovornosti.

- (5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za malodobnike, sud može izreći i neku od odgovarajućih odgojnih mjera pojačanog nadzora koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za malodobnike.

Članak 25.

Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja

- (1) Mjeru pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja sud će izreći ako su roditelji, usvojitelj ili staratelj propustili vršiti brigu i nadzor nad malodobnikom, a u mogućnosti su da ovakvu brigu i nadzor vrše.
- (2) Pri izricanju mjere iz stavka (1) ovog članka sud može roditelju, usvojitelju ili staratelju dati potrebne upute i naložiti mu određene dužnosti u pogledu mjera koje treba poduzeti radi odgoja malodobnika, njegovog liječenja i otklanjanja štetnih utjecaja na njega.
- (3) Pri izricanju mjere iz stavka (1) ovog članka, sud će odrediti mjerodavnom tijelu socijalnog staranja provjeravanje njenog izvršavanja i ukazivanja pomoći roditelju, usvojitelju ili staratelju.
- (4) Ova mjera može trajati najmanje šest mjeseci, a najviše dvije godine, s tim da će sud naknadno odlučivati o njenom prestanku.

Članak 26.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji

- (1) Ako roditelj, usvojitelj ili staratelj malodobnika nisu u mogućnosti da nad njim vrše nadzor ili ako se od njih takav nadzor opravdano ne može očekivati da vrše, malodobnik će se smjestiti u drugu obitelj koja je voljna primiti ga i koja ima mogućnosti nad njim vršiti pojačani nadzor.
- (2) Mjera pojačanog nadzora u drugoj obitelji može trajati najmanje šest mjeseci, a najduže dvije godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku. Izvršenje ove mjere obustavit će se kad roditelji, usvojitelj ili staratelj malodobnika steknu mogućnost da nad njim vrše pojačani nadzor ili kad prema rezultatu izvršenja mjere prestane potreba za pojačanim nadzorom.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka (1) ovog članka, sud će odrediti da tijelo socijalne zaštite provjerava njeno izvršavanje i ukazuje potrebnu pomoć obitelji u kojoj je malodobnik smješten.

Članak 27 .

Pojačan nadzor od strane mjerodavnog tijela socijalne zaštite

- (1) Ako roditelji, usvojitelj, odnosno staratelj malodobnika nisu u mogućnosti vršiti pojačani nadzor, a ne postoje uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, malodobnik će se staviti pod pojačani nadzor tijela socijalne zaštite.
- (2) Dok traje ova mjera malodobnik ostaje kod svojih roditelja, usvojitelja, odnosno kod drugih osoba koje se o njemu staraju, a pojačan nadzor nad njim vrši određena osoba mjerodavnog tijela socijalne zaštite ili druga stručna osoba koju odredi tijelo starateljstva.
- (3) Tijelo socijalne zaštite brine se o školovanju malodobnika, njegovom uposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utječe, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojim živi.
- (4) Ova mjera može trajati najmanje šest mjeseci, a najviše dvije godine, s tim da će sud naknadno odlučiti o njenom prestanku.

- (5) Kad ovlaštena osoba tijela socijalne zaštite zadužena za provođenje mjere pojačanog nadzora utvrdi kako roditelj ne postupa po posebnoj uputi i ne surađuje sa stručnom osobom, mora o tome izvijestiti ovlaštenog tužitelja.

Članak 28.

Posebne obveze uz mjere pojačanog nadzora

- (1) Pri izricanju neke od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz članka 25. (*Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja*), 26. (*Pojačan nadzor u drugoj obitelji*) i 27. (*Pojačan nadzor od strane tijela socijalne zaštite*) ovog Zakona, sud može malodobniku odrediti jednu ili više posebnih obveza iz članka 23. ovog Zakona ako je to potrebno za uspješno izvršenje izrečene odgojne mjere.
- (2) Posebne obveze iz članka 23. stavak (2) točka c) do l), traju koliko i izrečena mjera pojačanog nadzora, s tim da sud može u tom vremenu izmijeniti ili obustaviti obveze koje je izrekao.
- (3) Pri izricanju posebnih obveza, sud će posebno ukazati malodobniku i njegovim roditeljima, usvojitelju, odnosno staratelju kako u slučaju neispunjenja ovih obveza sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.

Članak 29.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

- (1) Sud će izreći mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu kad je potrebno malodobnika odvojiti iz sredine u kojoj živi i osigurati mu pomoć i stalni nadzor stručnih odgojitelja u ustanovi za odgoj malodobnika.
- (2) U odgojnoj ustanovi malodobnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najduže dvije godine, s tim da sud svakih šest mjeseci razmatra ima li osnova za obustavu izvršenja mjere ili zamjene nekom drugom odgojnom mjerom prema članku 33. (*Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*) stavak (2) ovog Zakona.

Članak 30.

Upućivanje u odgojno – popravni dom

- (1) Sud će izreći mjeru upućivanja u odgojno – popravni dom malodobniku kada ga je neophodno izdvojiti iz dosadašnje sredine i treba primijeniti pojačane mjere i stručne programe preodgoja.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći mjeru iz stavka (1) ovog članka, sud će posebno uzeti u obzir težinu i prirodu učinjenog kaznenog djela i okolnosti je li prema malodobniku ranije bila izrečena neka odgojna mjera ili kazna malodobničkog zatvora.

- (3) U odgojno – popravnom domu malodobnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najduže pet godina, s tim da sud svakih šest mjeseci razmatra postoje li osnovi za obustavu izvršenja ove mjere ili za njenu zamjenu nekom drugom odgojnom mjerom prema članku 33. (*Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*) stavak (2) ovog Zakona.

Članak 31. **Uvjetni otpust**

- (1) Kada je malodobniku izrečena zavodska odgojna mjera, sud ga može uvjetno otpustiti iz zavodske ustanove ako je u toj ustanovi proveo najmanje šest mjeseci i ako se na osnovu postignutog uspjeha u odgoju može opravdano očekivati da malodobnik ubuduće neće činiti kaznena djela i da će se u sredini u kojoj bude živio dobro ponašati.
- (2) Sud može odlučiti da se prema malodobniku za vrijeme uvjetnog otpusta izrekne mjera pojačanog nadzora uz mogućnost primjene jedne ili više posebnih obveza predviđenih člankom 23. ovog Zakona.
- (3) Uvjetni otpust traje najduže do isteka zakonskog roka trajanja izrečene zavodske mjere ili dok sud ovu mjeru ne obustavi od izvršenja ili je zamijeni nekom drugom mjerom.
- (4) Ako za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta malodobnik učini novo kazneno djelo ili ako određena mjera pojačanog nadzora ne postiže svrhu ili malodobnik ne ispunjava posebne obveze koje su mu određene uz odgojnu mjeru pojačanog nadzora, sud može opozvati uvjetni otpust. Vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu se neće uračunati u vrijeme zakonskog trajanja izrečene zavodske odgojne mjere (upućivanje u odgojnu ustanovu; upućivanje u odgojno-popravni dom i upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje).

Članak 32. **Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje**

- (1) Malodobniku ometenom u psihičkom ili fizičkom razvoju sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno – popravni dom, izreći mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (2) Ova mjera može se izreći umjesto mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja ako se u drugoj ustanovi može osigurati čuvanje i liječenje malodobnika i postići svrha ove sigurnosne mjere.
- (3) Malodobnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, ali ne duže od tri godine, s tim da će sud svaka tri mjeseca razmatrati postoje li osnovi za obustavu izvršenja ove mjere ili njene zamjene drugom mjerom. Ako malodobnik u tijeku izvršenja ove mjere postane punodoban, ispitat će se potreba njegova daljnjeg zadržavanja u toj ustanovi, a kada navršši dvadeset i jednu godinu života, izvršenje mjere će se nastaviti u ustanovi u kojoj se izvršava mjera sigurnosti.

Članak 33.

Obustava izvršenja i zamjena odgojne mjere drugom odgojnom mjerom

- (1) Ako se poslije donošenja odluke o izricanju posebne obveze, mjere pojačanog nadzora ili zavodske mjere, pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi značajno utjecale na izbor mjere ili ako se odluka ne može izvršiti uslijed odbijanja malodobnika ili njegovih roditelja, usvojitelja odnosno staratelja da postupe po izrečenoj odgojnoj mjeri ili po nalogu onoga tko mjeru izvršava ili nastupe druge okolnosti predviđene zakonom, a one bi bile od značaja za donošenje odluke, sud može obustaviti izvršenje ili izrečenu mjeru zamijeniti drugom takvom mjerom.
- (2) Osim u slučajevima iz stavka (1) ovog članka, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo propisano, sud može tijekom izvršenja posebnih obveza, mjera pojačanog nadzora ili zavodskih mjera, s obzirom na postignuti uspjeh u odgoju, obustaviti ih ili zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera, s tim što se :
  - a) mjere pojačanog nadzora ne mogu obustaviti niti zamijeniti drugom mjerom prije isteka roka od šest mjeseci,
  - b) mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo mjerom upućivanja u odgojno – popravni dom ili mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
  - c) mjera upućivanja u odgojno – popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo mjerom upućivanja u odgojnu ustanovu ili mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Članak 34.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

- (1) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena neka od posebnih obveza ili mjera pojačanog nadzora prošlo šest mjeseci, a za zavodsku mjeru proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno cijeniti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili da se zamijeni nekom drugom mjerom.
- (2) Odgojna mjera upućivanja u stegovni centar za malodobnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a izvršenje nije započeto.

Članak 35.

Učinak kazne na odgojne mjere

- (1) Ako osobi nakon izricanja mjere ili tijekom njenog izvršenja sud za novo kazneno djelo izrekne kaznu malodobničkog zatvora ili zatvora od najmanje godinu dana, odgojna mjera se neće izvršavati, a ako je izvršenje započeto, obustavit će se čim malodobnik započne izdržavanje te kazne.
- (2) Ako sud u slučaju iz stavka (1) ovog članka izrekne kaznu zatvora ili malodobničkog zatvora u trajanju kraćem od jedne godine, o tome će se izvijestiti onaj sud koji je izrekao odgojnu mjeru i koji će odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će mjeru obustaviti.

Članak 36.

Izricanje odgojnih mjera za kaznena djela u stjecaju

- (1) Ako je malodobnik učinio više kaznenih djela u stjecaju, a sud odluči izreći odgojnu mjeru, cijenit će jedinstveno sva djela i izreći će samo jednu odgojnu mjeru, osim u slučaju predviđenom u članku 28. (*posebne obveze uz mjere pojačanog nadzora*) stavak (1) ovog Zakona.
- (2) Po odredbi stavka (1) ovog članka, sud će postupiti i kad poslije izrečene odgojne mjere utvrdi da je malodobnik prije ili poslije njenog izricanja učinio neko kazneno djelo.

Članak 37.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

- (1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode mjerodavna tijela socijalne zaštite na osnovu propisa koje donosi tijelo mjerodavno za poslove socijalne zaštite.
- (2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, tijelima unutarnjih poslova i tijelima socijalne zaštite u svezi s kaznenim postupkom koji se vodi protiv osobe kome je izrečena odgojna mjera.
- (3) Podaci o izrečenoj odgojnoj mjeri brišu se iz evidencije nakon proteka roka od tri godine od dana kada je prestalo izvršenje odgojne mjere, a u svakom slučaju kada evidentirani napuni 23 godine života.
- (4) Ako evidentirani bude u međuvremenu osuđen na kaznu zatvora ili malodobničkog zatvora, podaci o odgojnoj mjeri će se brisati iz evidencije kada proteknu rehabilitacijski rokovi utvrđeni kaznenim zakonom.

B. Malodobnički zatvor

Članak 38.

Kažnjavanje starijih malodobnika

Kazniti se može samo kazneno odgovoran stariji malodobnik koji je učinio kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stupnja kaznene odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Članak 39.

Odmjeravanje kazne malodobničkog zatvora

- (1) Kazna malodobničkog zatvora ne može biti kraća od šest mjeseci niti duža od pet godina, a izriče se na pune godine ili na mjesece. Za kazneno djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora ili za stjecaj najmanje dva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od deset godina, malodobnički zatvor može trajati do deset godina.

- (2) Pri odmjeravanju kazne starijem malodobniku za kazneno djelo, sud ne može izreći kaznu malodobničkog zatvora u trajanju dužem od kazne zatvora propisane za to kazneno djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.
- (3) Pri odmjeravanju kazne malodobničkog zatvora starijem malodobniku, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (opća pravila za odmjeravanje kazne), imajući posebno u vidu stupanj zrelosti malodobnika i vrijeme potrebno za njegov odgoj i stručno osposobljavanje.

Članak 40.

Izricanje kazne malodobničkog zatvora za kaznena djela u stjecaju

- (1) Ako stariji malodobnik učini više kaznenih djela u stjecaju, a sud nađe da za svako kazneno djelo treba izreći kaznu malodobničkog zatvora, odmjerit će po slobodnoj ocjeni za sva djela jednu kaznu u granicama predviđenim u članku 39. (*Odmjeravanje kazne malodobničkog zatvora*) ovog Zakona. Ako sud nađe da bi za neko djelo u stjecaju starijeg malodobnika trebalo kazniti, a za druga kaznena djela izreći odgojnu mjeru, za sva djela u stjecaju izreći će samo kaznu malodobničkog zatvora.
- (2) Ako je sud za kaznena djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i malodobničkog zatvora, izreći će zatvor kao jedinstvenu kaznu primjenom općih pravila za stjecaj kaznenih djela.
- (3) Ako sud nađe da za neka kaznena djela u stjecaju treba izreći odgojnu mjeru, a za druga kaznu zatvora, izreći će samo kaznu zatvora.
- (4) Po odredbi stavka (1) do (4) ovog članka, sud će postupiti i u slučaju ako poslije izrečene kazne utvrdi da je osuđeni prije ili poslije njenog izricanja učinio drugo kazneno djelo.

Članak 41.

Uvjetni otpust iz malodobničkog zatvora

- (1) Osuđena osoba na kaznu malodobničkog zatvora može biti uvjetno otpušteno ako je izdržalo najmanje trećinu izrečene kazne i ako se na osnovu postignutog uspjeha izvršenja može opravdano očekivati da će se na slobodi dobro ponašati i da neće vršiti kaznena djela, ali ne prije nego što je proteklo šest mjeseci u kazneno-popravnoj ustanovi. Uz uvjetni otpust sud može izreći neku od odgojnih mjera pojačanog nadzora uz mogućnost primjenjivanja jedne ili više posebnih obveza predviđenih člankom 23. (*posebne obveze*) ovog Zakona.
- (2) Za opozivanje uvjetnog otpusta primjenjuju opće odredbe (*Opoziv uvjetnog otpusta*)

Članak 42.

Odgođeno izricanje kazne malodobničkog zatvora

- (1) Sud može izreći kaznu malodobničkog zatvora i istodobno odrediti da se ona neće izvršiti kad opravdano može očekivati da se i prijetnjom naknadnog izricanja kazne može utjecati na malodobnog počinitelja da ubuduće ne vrši kaznena djela. Uz kaznu malodobničkog zatvora sud

može izreći neku od odgojnih mjera pojačanog nadzora uz mogućnost primjenjivanja jedne ili više posebnih obveza predviđenih člankom 23. (*posebne obveze*) ovog Zakona.

- (2) Sud naknadno može izreći izvršenje izrečene kazne malodobničkog zatvora ako malodobnik za vrijeme koje sud odredi, a koje ne može biti kraće od jedne ni duže od tri godine (vrijeme kušnje), učini novo kazneno djelo ili ako odbija da postupi po izrečenoj odgojnoj mjeri ili izvršenju posebnih obveza.
- (3) Nakon što protekne najmanje jedna godina vremena kušnje, sud može nakon što pribavi izvješće tijela socijalne zaštite, izreći konačni odustanak od izricanja kazne, ako nove činjenice potvrđuju uvjerenje da malodobnik neće učiniti nova kaznena djela.

Članak 43.

Naknadno izricanje kazne malodobničkog zatvora

- (1) Ako malodobnik kojemu je odgođeno izricanje kazne malodobničkog zatvora iz članka 42. ovog Zakona bude osuđen ili mu bude izrečena odgojna mjera zbog novog kaznenog djela učinjenog prije isteka vremena kušnje, sud će mu izreći kaznu za prije učinjeno djelo, ako bi to, s obzirom na novo izrečenu kaznu ili odgojnu mjeru, bilo potrebno radi odvratanja malodobnika od činjenja kaznenih djela. Kazna za prije počinjeno djelo može se izreći i ako malodobnik i pored izrečenog upozorenja suda odbija da postupi po izrečenoj odgojnoj mjeri ili izvršenju posebnih obveza.
- (2) Pri izricanju jedinstvene kazne, postupit će se prema odredbama o odmjeravanju kazne za stjecaj kaznenih djela.
- (3) Ako sud u slučaju iz stavka (1) ovog članka ne izrekne kaznu, odlučit će ostaju li na snazi već izrečene mjere ili će izreći druge mjere.
- (4) Kazna se može naknadno izreći najkasnije unutar šest mjeseci nakon proteka vremena kušnje ili nakon dovršenja postupka zbog novog kaznenog djela.

Članak 44.

Zastarjelost izvršenja kazne malodobničkog zatvora

Kazna malodobničkog zatvora neće se izvršiti kad od dana presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) pet godina ako je izrečena kazna malodobničkog zatvora u trajanju dužem od pet godina;
- b) tri godine ako je izrečena kazna malodobničkog zatvora u trajanju dužem od tri godine;
- c) dvije godine ako je izrečena kazna malodobničkog zatvora u trajanju do tri godine.

Članak 45.

Davanje podataka iz kaznene evidencije o osudama na kaznu malodobničkog zatvora

Podaci o osudi na kaznu malodobničkog zatvora ne mogu se dati nikome, osim u slučajevima kada to traži sud, tužiteljstvo, ovlaštene službene osobe i tijelo socijalne zaštite u svezi s kaznenim postupkom koji se vodi protiv osoba kome je izrečena kazna malodobničkog zatvora.

Članak 46.

Učinak kazne na odgojne mjere

- (1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem malodobniku kaznu malodobničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kad malodobnik započne izdržavanje izrečene kazne.
- (2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punodobnoj osobi kaznu malodobničkog zatvora ili kaznu zatvora u trajanju od najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kada ova osoba započne izdržavanje kazne.
- (3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punodobnoj osobi kaznu zatvora u kraćem trajanju od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje odgojne mjere ili će obustaviti njeno izvršenje.

Članak 47.

Učinak odgojnih mjera i kazne malodobničkog zatvora

- (1) Odgojne mjere i kazna malodobničkog zatvora ne povlače pravne posljedice koje se sastoje u zabrani obavljanja određenih poslova ili funkcija u tijelima vlasti, privrednim društvima ili drugim pravnim osobama, zabranu stjecanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi, zabranu stjecanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.
- (2) Lice koje izdržava odgojnu mjeru upućivanja u odgojno–popravnom domu ili kaznu malodobničkog zatvora koje je sposobno za rad, ukoliko ono na to pristane, može raditi i tada vrijede odredbe ovog Zakona koje se odnose na rad osuđenih osoba.

Članak 48.

Rehabilitacija

Odredbe kaznenih zakona primjereno se primjenjuju i na malodobnike osuđene na kaznu malodobničkog zatvora.

C. Sigurnosne mjere

Članak 49.

Izricanje sigurnosnih mjera malodobniku

- (1) Malodobniku kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna malodobničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći sigurnosne mjere. Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz mjere upozorenja i usmjerenja.
- (2) Umjesto sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha te sigurnosne mjere.
- (3) Mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja i obvezno liječenje od ovisnosti može se izreći samostalno.

(4) Prema malodobniku može se izreći i mjera sigurnosti oduzimanja predmeta.

3. Posebne odredbe o zastarjelosti kaznenog postupka i o materijalnoj svrsiprimjerenosti

Članak 50.

Izricanje kaznenih protumjera punodobnim osobama za djela koja su učinili kao mlađi malodobnici

Punodobna osoba koja je navršila 21 godinu života ne može se suditi za kazneno djelo koje je učinila kao mlađi malodobnik.

Članak 51.

Izricanje kaznenih protumjera punodobnim osobama za djela koja su učinili kao malodobnici

- (1) Punodobnoj osobi koje je kazneno djelo učinilo kao malodobnik a u vrijeme suđenja nije navršilo 21 godinu života, može se izreći odgovarajuću odgojna mjera (posebna obveza, mjera pojačanog nadzora mjerodavnog tijela socijalne zaštite i zavodska mjera upućivanja u odgojno-popravni dom) a iz razloga predviđenih člankom 38. ovog Zakona – i kazna malodobničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, obiteljske prilike, ponašanje izvršitelja, kako se izvršitelj uključio u redoviti život, kao i svrhu koju želi postići primjenom ove protumjere.
- (2) Izuzetno od odredbe stavka (1) ovog članka, punodobnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila 21 godinu života, sud može, umjesto malodobničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima u pogledu rehabilitacije, zastarjelosti, uvjetnog otpusta i pravnih posljedica osude isto pravno dejstvo kao i kazna malodobničkog zatvora.
- (3) Punodobnim osobama iz stavka (2) i (3) ovog članka uz izrečenu protumjeru može se izreći odgovarajuća mjera sigurnosti pod uvjetima predviđenim ovim Zakonom.

4. Mlađe punodobne osobe

Članak 52.

Primjena odredaba o malodobnicima na mlađe punodobne osobe

U odnosu na mlađe punodobne izvršitelje kaznenih djela važe odredbe Kaznenog zakona, a pod uvjetima propisanim ovim Zakonom primjenjuju se i odredbe koje se odnose na malodobne izvršitelje.

Članak 53.

Izricanje odgojnih mjera mlađim punodobnim osobama

- (1) Izvršitelju koji je kao punodoban učinio kazneno djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio 21 godinu života, sud može izreći bilo koju mjeru posebnih obveza, mjeru pojačanog nadzora mjerodavnog tijela socijalne zaštite ili odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se s obzirom na njegovu osobnost i okolnosti pod kojima je kazneno djelo učinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
- (2) Mlađoj punodobnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, izreći odgovarajuće sigurnosne mjere.
- (3) Izrečena odgojna mjera može trajati najduže dok izvršitelj ne navrši 23 godine života.

Dio četvrti

KAZNENI POSTUPAK PREMA MALODOBNICIMA

1. Opće odredbe

Članak 54.

Primjena drugih odredbi

- (1) Odredbe ovog Zakona primjenjuju se u postupku prema osobama koje su učinile kazneno djelo kao malodobnici, a u vrijeme pokretanja postupka, odnosno suđenja nisu navršile 23 godine života, kao i odredbe Zakona o kaznenom postupku ako nisu u suprotnosti s odredbama ovog Zakona.
- (2) Odredbe članka 58. (*obazrivo postupanje*), članak 63. stavak (3) (*uloga tijela starateljstva*), članka 64. (*pozivanje i dostavljanje pismena*), članka 76. (*smještaj malodobnika*), članka 84. (*isključenje javnosti*) i članka 85. (*privremeni smještaj malodobnika*) ovog Zakona ne primjenjuju se u postupku prema izvršitelju koji je u vrijeme pokretanja postupka, odnosno suđenja napunio 21 godinu života.

Članak 55.

Primjena odredbi prema djeci

- (1) Kad tužitelj za malodobnike utvrdi da osoba protiv koje je podnesena prijava, odnosno službeno izvješće za kazneno djelo nije navršila 14 godina (dijete), donijet će naredbu o nepokretanju kaznenog postupka, a podatke o djelu i počinitelju dostavit će tijelu starateljstva radi poduzimanja mjera zaštite u okviru njegove mjerodavnosti.
- (2) Kad sud u tijeku postupka utvrdi da malodobnik u vrijeme izvršenja kaznenog djela nije navršio 14 godina života (dijete), kazneni postupak će obustaviti, a rješenje o obustavljanju postupka dostavit će tijelu starateljstva – radi poduzimanja mjera zaštite u okviru njegove mjerodavnosti.
- (3) O ne postupanju u smislu stavka (1) i (2) ovog članka izvijestiti će se oštećeni i podnositelj prijave, odnosno službenog izvješća.

Članak 56 .

Izričita zabrana postupanja

Odredbe Zakona o kaznenom postupku o kaznenom nalogu, izjašnjenju o krivnji, razmatranju izjave o krivnji i pregovaranju o krivnji, ne primjenjuju se u kaznenom postupku prema malodobnicima.

Članak 57.

Pokretanje postupka prema malodobniku

Kazneni postupak prema malodobniku pokreće se po zahtjevu tužitelja koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.

Članak 58.

Obazrivo postupanje

- (1) Pri poduzimanju radnji kojima je prisutan malodobnik, a naročito pri njegovom ispitivanju, postupat će se obazrivo vodeći računa o zrelosti, drugim osobnim svojstvima i zaštiti privatnosti malodobnika – kako vođenje kaznenog postupka ne bi štetno utjecalo na njegov razvoj.
- (2) Tijela koja sudjeluju u postupku sprječavat će pogodnim mjerama svako nedisciplinirano ponašanje malodobnika.

Članak 59.

Obvezna obrana

- (1) Malodobnik mora imati branitelja prilikom prvog saslušanja, kao i tijekom cijelog postupka.
- (2) Malodobnik može imati branitelja kada tužitelj uvjetuje nepokretanje postupka prema malodobniku ispunjenjem odgojne preporuke iz članka 16. ovog Zakona.
- (3) Ukoliko malodobnik ne poznaje jezik na kom se vodi kazneni postupak, sud će mu odrediti tumača.
- (4) Ako sam malodobnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branitelja, njega će postaviti sudac za malodobnike na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti.
- (5) Branitelj se postavlja iz reda odvjetnika koji imaju izrazitu sklonost i osnovna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.

Članak 60.

Oslobođenje od dužnosti svjedočenja

- (1) Nitko ne može biti oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje zrelosti malodobnika, upoznavanja njegove osobnosti i prilika u kojim živi
- (2) Dužnosti svjedočenja oslobođeni su samo roditelj, staratelj, usvojitelj, socijalni radnik, vjerski ispovjednik, odnosno vjerski službenik i branitelj.

Članak 61.

Spajanje i razdvajanje postupka

(1) Kad je malodobnik sudjelovao u izvršenju kaznenog djela zajedno s punodobnom osobom, postupak prema njoj će se razdvojiti i provesti po odredbama ovog Zakona.

(2) Postupak prema malodobniku može se izuzetno spojiti s postupkom protiv punodobne osobe i provesti po općim odredbama Zakona o kaznenom postupku samo ako je spajanje postupka neophodno za svestrano razrješenje stvari.

(3) U jedinstvenom postupku po općim odredbama Zakona o kaznenom postupku sudi sudac za malodobnike, odnosno vijeće od trojice sudaca od kojih je najmanje jedan sudac za malodobnike.

(4) Kad se provodi jedinstven postupak za malodobnike i punodobne počinitelje, u pogledu malodobnika će se uvijek primijeniti odredbe članka 58. do 60., članka 63. do 66., člana 74., 75., 76. i 84.; ovog Zakona kad se na glavnom pretresu razjašnjavaju pitanja koja se odnose na malodobnika, kao i članak 84. i članak 91. ovog Zakona, a ostale odredbe ovog Zakona – ukoliko njihova primjena nije u suprotnosti s vođenjem jedinstvenog postupka.

Članak 62.

Provođenje jedinstvenog postupka

(1) Kad je osoba učinila neko kazneno djelo kao malodobna, a neko kao punodobna, provest će se jedinstven postupak i punodobnoj osobi se sudi po općim propisima.

(2) U jedinstvenom postupku, suđenje će se, provesti pred sucem za malodobnike mjerodavnog suda, odnosno pred vijećem od trojice sudaca od kojih je najmanje jedan sudac za malodobnike, ukoliko ta osoba u vrijeme pokretanja postupka nije navršila 21 godinu.

Članak 63.

Uloga tijela starateljstva

(1) U postupku prema malodobnicima pored ovlaštenja koja su izričito predviđena u odredbama ovog Zakona, tijelo starateljstva ima pravo da se upozna s tijekom postupka, da u tijeku postupka stavlja prijedloge i da ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke.

(2) O svakom pokretanju postupka prema malodobniku tužitelj će izvijestiti mjerodavno tijelo starateljstva.

(3) Sudovi i tužiteljstva izvješćuju tijelo starateljstva kada u kaznenom postupku utvrđene činjenice i okolnosti upućuju na potrebu poduzimanja mjera radi zaštite prava i dobrobiti malodobnika.

Članak 64.

Pozivanje i dostavljanje pismena

(1) Malodobnik se poziva preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe hitnog postupanja ili drugih okolnosti i tada sudac za malodobnike na prijedlog tužitelja u interesu malodobnika imenuje posebnog staratelja do okončanja postupka. Posebni staratelji se imenuju s posebne liste socijalnih radnika koju utvrđuje tijelo starateljstva.

(2) Malodobnika dovode ovlaštene službene osobe policijskih vlasti u civilnoj odjeći, vodeći računa da to čine na neupadljiv način, osim u slučajevima opasnih učinitelja ili najtežih kaznenih djela.

- (3) Dostavljanje odluka i drugih pismena malodobniku vrši se primjereno odredbama Zakona o kaznenom postupku, s tim da se malodobniku neće dostavljati pismena isticanjem na oglasnoj ploči suda, a neće se primijeniti ni odredba Zakona o kaznenom postupku o usmenom priopćavanju odluke.

Članak 65.

Objavljivanje tijeka kaznenog postupka

- (1) Ne smije se objaviti tijek kaznenog postupka prema malodobniku, ni odluka donesena u tom postupku, niti se može u svrhu objavljivanja vršiti video i audio snimanje tijeka postupka.
- (2) Pravomoćna odluka suda može se objaviti, ali bez navođenja imena malodobnika i drugih podataka iz kojih bi se mogao utvrditi njegov identitet.

Članak 66.

Dužnost žurnog postupanja

Tijela koja sudjeluju u postupku prema malodobniku, kao i druga tijela i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvješća ili mišljenja dužni su postupati najžurnije kako bi se postupak što prije završio.

Članak 67.

Mjesna ovlast

Izuzev kada se radi o Sudu Bosne i Hercegovine i Osnovnom sudu Brčko Distrikta, za postupak prema malodobnicima, po pravilu, mjesno je ovlašten sud njegovog prebivališta, a ako malodobnik nema prebivališta ili ono nije poznato – sud boravišta malodobnika. Postupak se može provesti pred sudom boravišta malodobnika koji ima prebivalište ili pred sudom mjesta izvršenja kaznenog djela, odnosno pred sudom na čijem se području nalazi zavod ili ustanova za izvršenje kaznenih protumjera u kojoj se malodobnik nalazi, ako je očito da će se pred tim sudom postupak lakše provesti.

2. Pokretanje postupka

Članak 68.

Primjena načela oportuniteta

- (1) Za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do pet godina, tužitelj može odlučiti da ne pokrene kazneni postupak iako postoje dokazi da je malodobnik učinio kazneno djelo, ako smatra da ne bi bilo svrsiprimjereno da se vodi postupak prema malodobniku, s obzirom na prirodu kaznenog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život malodobnika i njegova osobna svojstva. Radi utvrđivanja ovih okolnosti, tužitelj može zatražiti izvješće od roditelja, odnosno staratelja malodobnika, drugih osoba i ustanova, a kad je to potrebno može ove osobe i malodobnika pozvati radi neposrednog izvješćivanja. Tužitelj može zatražiti mišljenje tijela starateljstva o svrsiprimjerenosti pokretanja postupka prema malodobniku.
- (2) Ako za donošenje odluke iz stavka (1) ovog članka treba ispitivati osobna svojstva malodobnika, tužitelj može, u sporazumu s tijelom starateljstva, uputiti malodobnika u prihvatilište za djecu i omladinu ili odgojnu ustanovu, ali najduže do 30 dana.

- (3) Kad je izvršenje kazne ili odgojne mjere u tijeku, tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka za drugo kazneno djelo malodobnika, ako s obzirom na težinu tog kaznenog djela, kao i na kaznu, odnosno odgojnu mjeru koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođenje postupka i izricanje kaznenopravne protumjere za to djelo.
- (4) Kad tužitelj u slučajevima iz stavka (1) i (3) ovog članka nađe da nije svrsiprimjereno pokretati postupak prema malodobniku, izvijestiti će o tome, uz navođenje razloga, tijelo starateljstva, oštećenog i podnositelja prijave.

Članak 69.

Razmatranje mogućnosti i opravdanosti izricanja odgojne preporuke

- (1) Prije donošenja naredbe za pokretanje pripremnog postupka prema malodobniku za kazneno djelo iz članka 68. stavak (1) ovog Zakona, tužitelj je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost izricanja odgojne preporuke, u skladu s odredbama ovog Zakona.
- (2) Ako su ispunjeni uvjeti za izricanje odgojne preporuke i nakon što uz suradnju i nadzor tijela socijalnog staranja malodobnik ispuni obvezu poduzetu odgojnom preporukom, tužitelj će donijeti naredbu o nepokretanju pripremnog postupka prema malodobniku i o tome izvijestiti tijelo socijalnog staranja i oštećenog s uputom da svoj imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parničnom postupku, kao i podnositelja prijave.
- (3) Ako malodobnik djelomično ispuni obvezu poduzetu odgojnom preporukom, tužitelj može odlučiti kao u stavku (2) ovog članka ako nađe da pokretanje pripremnog postupka, s obzirom na prirodu kaznenog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život malodobnika i njegova osobna svojstva i razloge neispunjenja poduzete obveze, to ne bi bilo svrsiprimjereno.
- (4) Ako malodobnik ne izvrši obvezu poduzetu odgojnom preporukom, ali u mjeri koja opravdava pokretanje postupka, tužitelj će donijeti naredbu za pokretanje pripremnog postupka.

3. Pripremni postupak

Članak 70.

Pokretanje pripremnog postupka

- (1) Ako postoje osnovi sumnje da je malodobna osoba učinila kazneno djelo tužitelj za malodobnike donosi naredbu o pokretanju pripremnog postupka o čemu izvještava tijelo starateljstva.
- (2) U predmetima kaznenih djela malodobnika postupa ovlaštena službena osoba koja je stekla posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prestupništva mladih.
- (3) U fazi pripremnog postupka sudac za malodobnike ima ista ovlaštenja koja po Zakonu o kaznenom postupku pripadaju sucu za prethodni postupak .

Članak 71.

Lišavanje slobode malodobnika

- (1) Ovlaštena službena osoba može malodobnu osobu lišiti slobode ako postoje osnovi sumnje da je izvršila kazneno djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen za određivanje pritvora prema malodobniku. Ovlaštena službena osoba je dužna malodobnu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 12 sati dovesti tužitelju i izvijestiti ga o razlozima i vremenu lišenja slobode. O lišenju slobode ovlaštena službena osoba će odmah izvijestiti roditelja ili usvojitelja, odnosno staratelja malodobnika, a ako to nije moguće – obavijestit će mjerodavno tijelo socijalne zaštite.
- (2) Ako malodobnik lišen slobode ne bude doveden tužitelju u roku iz stavka (1) ovog članka, pustit će se na slobodu.
- (3) Tužitelj je dužan bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata od dovođenja, ispitati malodobnika i odlučiti hoće li ga pustiti na slobodu ili će sucu za malodobnike staviti prijedlog za određivanje mjere pritvora ili mjeru privremenog smještaja malodobnika iz članka 76. ovog Zakona.
- (4) Sudac za malodobnike će odmah, a najkasnije u roku od 6 sati nakon što upozna malodobnika s prijedlogom tužitelja, donijeti odluku o određivanju pritvora ili o puštanju na slobodu ili o privremenom smještaju malodobnika.
- (5) Ako postoje okolnosti zbog kojih ne može postupati sudac za malodobnike, o pritvoru će odlučiti sudac koga odredi predsjednik suda o čemu se izvještava sudac za malodobnike.

Članak 72.

Određivanje pritvora

- (1) Izuzetno, sudac za malodobnike može na prijedlog tužitelja odrediti malodobniku pritvor kad za to postoje razlozi predviđeni člankom 132. toč. a) do c). Zakona o kaznenom postupku. Pritvor će se primijeniti samo kao krajnja mjera ako njegovu svrhu nije moguće ostvariti mjerom privremenog smještaja iz članka 76. ovog Zakona.
- (2) O pritvaranju malodobnika sudac za malodobnike će izvijestiti roditelja, staratelja ili ustanovu kojoj je malodobnik povjeren na odgoj i čuvanje, kao i centar za socijalnu zaštitu.
- (3) Na osnovu Rješenja o pritvoru koje je donio sudac za malodobnike, pritvor u pripremnom postupku može trajati mjesec dana od dana lišenja slobode. Vijeće za malodobnike istog suda dužno je obaviti kontrolu neophodnosti pritvora svakih 15 dana po izjašnjenju tužitelja o preuzetim radnjama u periodu koji prethodi kontroli.
- (4) U tijeku pripremnog postupka vijeće za malodobnika istog suda može u slučaju postojanja zakonskih razloga produžiti pritvor za još dva mjeseca, uz kontrolu neophodnosti pritvora svakih 15 dana po izjašnjenju tužitelja o preuzetim radnjama u periodu koji prethodi kontroli. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Nakon završetka pripremnog postupka pa sve do pravomoćnosti odluke kojom se izriče protumjera pritvor prema starijem malodobniku može da traje najduže šest mjeseca, a prema mlađem malodobniku najduže četiri mjeseca.

- (6) Postojanje zakonskih uvjeta za trajanje pritvora nakon završetka pripremnog postupka do donošenja odluke, ispitat će vijeće za malodobnike svakih mjesec dana od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru.
- (7) Vrijeme provedeno u pritvoru ili ustanovama privremenog smještaja iz stavka (1) ovog članka, uračunava se u vrijeme trajanja izrečene zavodske odgojne mjere i kazne malodobničkog zatvora u skladu s Kaznenim zakonom (*Uračunavanje pritvora i ranije kazne*)

Članak 73.

Postupak prema malodobniku u pritvoru

- (1) Malodobnik se nalazi u pritvoru odvojeno od punodobnih osoba.
- (2) Izuzetno, da bi se zbog dužeg usamljenja malodobnika u pritvoru izbjegle štetne posljedice na razvoj njegove osobnosti, sudac za malodobnike može odrediti da malodobnik bude u pritvoru zajedno s punodobnim osobama koji su članovi njegove obitelji ako to na malodobnika ne bi štetno djelovalo.
- (3) Dok se nalazi u pritvoru malodobniku se prema mogućnostima ustanove daje obuka korisna za njegov odgoj i zanimanje.
- (4) Sudac za malodobnike ima prema pritvorenim malodobnicima ista ovlaštenja koja po Zakonu o kaznenom postupku pripadaju sucu za prethodni postupak, odnosno sucu za prethodno saslušanje i mogu u svako doba obilaziti pritvorenika, s njim razgovarati i od njega primati pritužbe.

Članak 74 .

Pribavljanje podataka o osobnosti malodobnika

- (1) U pripremnom postupku prema malodobniku, pored činjenica koje se odnose na kazneno djelo, posebno će se utvrditi uzrast malodobnika, okolnosti potrebne za ocjenu njegove zrelosti, ispitat će se sredina i prilike pod kojima malodobnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove osobnosti i ponašanja.
- (2) O okolnostima iz stavka (1) ovog članka tužitelj će pribaviti izvješće i saslušati osobe koje mogu dati potrebne podatke, izuzev osoba iz članka 60. (*Oslobađanje od dužnosti svjedočenja*) stavak (2) ovog Zakona. O tim okolnostima obvezno se pribavlja mišljenje tijela starateljstva, a ako je prema malodobniku bila izrečena odgojna mjera – pribavit će se izvješće o primjeni te mjere. Ako je prema malodobniku bila izrečena zavodska mjera, tužitelj će pribavit izvješće zavoda ili ustanove o primjeni te mjere.
- (3) Podatke o osobnosti malodobnika pribavlja tužitelj. Tužitelj može povjeriti da te podatke prikupi stručni suradnik tužiteljstva, a može njihovo pribavljanje povjeriti tijelu starateljstva.
- (4) Kad je za utvrđivanje zdravstvenog stanja malodobnika, stupnja zrelosti i drugih svojstava osobnosti potrebno da malodobnika pregledaju vještaci, za ovaj pregled odredit će se ljekari, psiholozi ili pedagozi. Ovakva ispitivanja malodobnika mogu se obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Članak 75.

Osobe koje nazočuju radnjama u pripremnom postupku

- (1) Tužitelj sam određuje način izvođenja pojedinih radnji držeći se odredaba Zakona o kaznenom postupku, i to u onoj mjeri koja osigurava prava malodobnika na obranu, prava oštećenog i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.
- (2) Radnjama u pripremnom postupku nazočuje, malodobnik, osim ako postoje razlozi navedeni u odredbi članka 84. (*Isključenje javnosti*) stavak (4) ovog Zakona i branitelj. Ispitivanje malodobne osobe, kad je to potrebno, obavit će se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe.
- (3) Tužitelj može odobriti da radnjama u pripremnom postupku bude nazočan predstavnik tijela starateljstva i roditelj, odnosno staratelj malodobnika. Kad su navedene osobe nazočne tim radnjama, mogu stavljati prijedloge i upućivati pitanja osobi koje se ispituje, odnosno saslušava.

Članak 76.

Privremeni smještaj malodobnika

- (1) Sudac za malodobnike može na prijedlog tužitelja odrediti da se malodobnik u tijeku pripremnog postupka privremeno smjesti u prihvatilište, odgojnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor tijela starateljstva, ako je to potrebno radi izdvajanja malodobnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja malodobnika posebno od iskušenja ponavljanja kaznenog djela.
- (2) Protiv Rješenje o privremenom smještaju malodobnika žalbu mogu uložiti u roku od 24 sata malodobnik, roditelj, usvojitelj, odnosno staratelj i branitelj. O žalbi odlučuje vijeće za malodobnike istog suda, s tim da žalba ne zadržava izvršenje.
- (3) Izvršenje privremenog smještaja provodi se prema odredbama koje vrijede za ustanove.
- (4) Troškovi smještaja malodobnika isplaćuju se unaprijed iz budžetskih sredstava i ulaze u troškove kaznenog postupka.

4. Postupanje nakon okončanog pripremnog postupka

Članak 77.

Obrazloženi prijedlog

- (1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na izvršenje kaznenog djela, zrelost i druge okolnosti koje se tiču osobnosti malodobnika i prilika u kojim živi, tužitelj je dužan u roku od osam dana po okončanju pripremnog postupka dostaviti sucu za malodobnike obrazložen prijedlog za izricanje odgojne mjere ili kazne.
- (2) Prijedlog tužitelja sadrži: ime i prezime malodobnika, njegove godine života, opis i zakonski naziv kaznenog djela, dokaze iz kojih proizlazi da je malodobnik učinio kazneno djelo, obrazloženje koje treba sadržavati ocjenu stupnja zrelosti malodobnika i prijedlog da se malodobnik kazni, odnosno da se prema njemu izrekne odgojna mjera.

- (3) Bitni sadržaj prikupljenih podataka o osobnosti malodobnika (članak 74.) treba obrazložiti tako da to, koliko je moguće, ne djeluje štetno na njegov odgoj.
- (4) Prilikom dostavljanja prijedloga za izricanje odgojne mjere, tužitelj će dostaviti i materijale kojim potkrjepljuje navode iz prijedloga.

Članak 78.

Neslaganje suca za malodobnike s prijedlogom tužitelja

- (1) Ako se sudac za malodobnike ne složi sa prijedlogom tužitelja, jer nema osnova da se prema malodobniku izrekne odgojna mjera ili da postoje razlozi iz članka 68. (*Primjena načela oportuniteta*) stavak (3) ovog Zakona, može sam donijeti rješenje o obustavi postupka ili zatražit da u roku od tri dana o tome odluči vijeće za malodobnike. Vijeće za malodobnike odluku donosi po saslušanju tužitelja.
- (2) Vijeće može odlučiti da se postupak prema malodobniku obustavi ili odlučiti da sudac za malodobnike postupak nastavi.
- (3) Izvan slučajeva iz stavka (1) ovog članka, ako se sudac za malodobnike ne složi s prijedlogom tužitelja, zatražit će da o tome odluči Vijeće za malodobnike.

Članak 79.

Razmatranje mogućnosti i opravdanosti izricanja odgojne preporuke

- (1) Prije donošenja odluke hoće li se složiti s prijedlogom tužitelja za izricanje kaznenopravne protumjere za kaznena djela iz članka 68. (*Primjena načela oportuniteta*) stavak 1 ovog Zakona, sudac za malodobnike je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost primjene odgojne preporuke.
- (2) Ako sudac za malodobnike na osnovu dostavljenog materijala nađe da s obzirom na prirodu kaznenog djela i okolnosti pod kojim je izvršeno, raniji život malodobnika i njegova osobna svojstva, vođenje postupka i izricanje kaznenopravne protumjere prema malodobniku ne bi bilo svrsiprimjereno, postupit će u skladu s odredbama članka 14. do 17. ovog Zakona.
- (3) Ako malodobnik u potpunosti ispuni obvezu preuzetu odgojnom preporukom, sudac za malodobnike će donijeti rješenje da neće postupati po prijedlogu tužitelja za izricanje protumjere. Protiv rješenja suca za malodobnike žalba nije dopuštena.
- (4) Odluku iz stavka (3) ovog članka sudac za malodobnike može donijeti i u slučaju da je malodobnik djelomično ispunio obvezu preuzetu odgojnom preporukom – ukoliko nađe da zbog okolnosti navedenih u stavku (2) ovog članka izricanje protumjere prema malodobniku ne bi bilo svrsiprimjereno.
- (5) Ako malodobnik ne ispuni obvezu preuzetu odgojnom preporukom ili je ispuni samo djelomično, ali u mjeri koja opravdava postupanje po prijedlogu tužitelja - sudac za malodobnike će postupiti po prijedlogu tužitelja za izricanje protumjere.

- (6) Detaljniji propis o primjeni odgojnih preporuka prema malodobnim izvršiteljima kaznenih djela donosi Savjet ministara Bosne i Hercegovine, i to na prijedlog ministra pravde Bosne i Hercegovine.

Članak 80.

Prihvatanje i postupanje po prijedlogu tužitelja

- (1) Kad sudac za malodobnike primi prijedlog tužitelja za izricanje odgojne mjere ili kazne malodobničkog zatvora, odnosno odluku vijeća iz članka 78. stavak (2) ovog Zakona, prijedlog tužitelja će dostaviti malodobniku i njegovom branitelju .
- (2) Malodobnik i branitelj mogu u roku od tri dana od dana uručenja prijedloga izjaviti prethodne prigovore iz članka 233. stavak (1) Zakona o kaznenom postupku o kojem će Vijeće za malodobnike odlučiti u roku od osam dana.
- (3) Sudac koji je kao član Vijeća za malodobnike odlučivao o prigovorima, ne može sudjelovati u suđenju. Protiv Rješenja Vijeća za malodobnike žalba nije dopuštena.

5. Prvostupanjski postupak

Članak 81.

Zakazivanje glavnog pretresa ili sjednice

- (1) Nakon što se sudac za malodobnike primi prijedlog tužitelja za izricanje odgojne mjere ili kazne malodobničkog zatvora, odnosno nakon što vijeće za malodobnike odbije prethodne prigovore ili prema članku 78. (*Neslaganje suca s prijedlogom tužitelja*) stavak (2) ovog Zakona odluči da se prema malodobniku postupak nastavi, sudac za malodobnike je dužan u roku od osam dana od dana prijema prijedloga, odnosno donošenja odluke Vijeća – zakazati sjednicu ili glavni pretres.
- (2) Kazna malodobničkog zatvora i zavodske mjere izriču se samo po održanom glavnom pretresu. Ostale odgojne mjere mogu se izreći na sjednici.
- (3) Na ročištu se može odlučiti da se održi glavni pretres. Sudac za malodobnike je dužan u roku od osam dana od dana donošenja ove Odluke održati glavni pretres.
- (4) Sudac za malodobnike saopćit će malodobniku odgojnu mjeru ili kaznu koja mu je izrečena.

Članak 82.

Odlučivanje o prijedlogu tužitelja na sjednici

- (1) Na sjednici će se pozvati malodobnik, branitelj, roditelji, usvojitelj, odnosno staratelj malodobnika i tužitelj za malodobnike, a o sjednici će se izvijestiti i može joj nazočiti predstavnik centra za socijalnu zaštitu.
- (2) Ročištu obvezno nazočuju tužitelj za malodobnike i branitelj malodobnika. Ukoliko tužitelj ili branitelj neopravdano izostanu s ročišta, sudac za malodobnike će postupiti primjereno odredbama Zakona o kaznenom postupku (*Nedolazak tužitelja, odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavnom pretresu; Nedolazak branitelja na glavni pretres*).
- (3) Ako malodobnik ne dođe na sjednicu, sudac za malodobnike može odlučiti da se sjednica održi u njegovoj odsutnosti – ako nazočnost malodobnika nije nužna. Nedolazak roditelja, odnosno staratelja malodobnika i predstavnika centra za socijalnu zaštitu, ne sprječava sud da održi sjednicu.
- (4) Na sjednici će tužitelj pročitati prijedlog i ukratko izložiti dokaze koji se odnose na kazneno djelo i podatke o osobnosti malodobnika do kojih je došao tijekom pripremnog postupka a koji opravdavaju stavljanje prijedloga za izricanje kaznenopravne protumjere.
- (5) Kada roditelj, odnosno staratelj nisu u mogućnosti nazočiti sjednici ili nisu sposobni ili su nepoznati ili kada malodobniku nije postavljen posebni staratelj, sudac za malodobnike će u interesu malodobnika pozvati predstavnika službe socijalne zaštite i tada je njegova nazočnost obvezno sve do pravomoćnog okončanja postupka.

Članak 83.

Odlučivanje na glavnom pretresu

- (1) Kad se odlučuje na osnovu glavnog pretresa, primjereno će se primjenjivati odredbe Zakona o kaznenom postupku o rukovođenju glavnim pretresom, o odlaganju i prekidanju glavnog pretresa, o zapisniku i o tijeku glavnog pretresa, ali sudac za malodobnike može, uvijek po saslušanju stranaka, odstupiti od ovih pravila ako smatra da njihova primjena za konkretni slučaj ne bi bila svrsiprimjerena.
- (2) Osim malodobnika, glavnom pretresu obvezno nazočuju tužitelj za malodobnike, branitelj i predstavnik mjerodavnog tijela socijalne zaštite. Ako tužitelj ili branitelj neopravdano izostanu s glavnog pretresa, sudac za malodobnike će poduzeti mjere u skladu s općim odredbama Zakona o kaznenom postupku (*Nedolazak tužitelja, odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavnom pretresu; Nedolazak branitelja na glavni pretres*). O neopravdanom izostanku predstavnika službe socijalne zaštite, izvještava se rukovoditelj te službe.
- (3) Pored osoba čija je nazočnost obvezna na glavnom pretresu, na glavni pretres pozvat će se roditelji malodobnika, usvojitelj, odnosno staratelj malodobnika. Kada roditelj, odnosno staratelj nije u mogućnosti nazočiti glavnom pretresu ili nisu sposobni ili su nepoznati, sudac za malodobnike može, ako nađe da je to u najboljem interesu malodobnika, postaviti posebnog staratelja. Nedolazak roditelja malodobnika, usvojitelja, odnosno staratelja ili posebnog staratelja malodobnika, ne predstavlja smetnju za održavanje glavnog pretresa.
- (4) Odredbe Zakona o kaznenom postupku o izmjeni optužbe primijenit će se i u postupku prema malodobnicima, s tim što je sudac za malodobnike ovlašten da odluku donese na osnovu činjeničnog stanja koje je utvrđeno na glavnom pretresu.

Članak 84.

Isključenje javnosti

- (1) Kada se sudi malodobniku, javnost je uvijek isključena.
- (2) Sudac za malodobnike može dopustiti da glavnom pretresu budu nazočne osobe koje se bave zaštitom i odgojem malodobnika ili suzbijanjem prestupništva mladih, kao i znanstvenici.
- (3) U tijeku glavnog pretresa sudac za malodobnike može narediti da se, osim tužitelja, branitelja i predstavnika tijela starateljstva, sa zasjedanje udalje sve ili pojedine osobe.
- (4) Za vrijeme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka, sudac za malodobnike može narediti da se malodobnik udalji sa zasjedanja, i to zbog mogućeg štetnog utjecaja na njegov odgoj. Ako je to važno za obranu malodobnika, branitelj će ga izvijestiti o sadržaju i tijeku postupka za vrijeme njegove odsutnosti.

Članak 85.

Privremeni smještaj malodobnika

U tijeku postupka sudac za malodobnike može na prijedlog tužitelja, branitelja ili ako sam ocjeni da je to neophodno, donijeti rješenje o privremenom smještaju malodobnika u smislu članka 76. ovog Zakona, a može i ukinuti rješenje koje je o tome ranije doneseno.

Članak 86.

Odluke suca za malodobnike

- (1) Sudac za malodobnike nije vezan za prijedlog tužitelja pri odlučivanju hoće li prema malodobniku izreći kaznu ili će primijeniti odgojnu mjeru, ali ako je tužitelj odustao od prijedloga, sudac za malodobnike ne može malodobniku izreći kaznu, nego samo odgojnu mjeru.
- (2) Sudac za malodobnike će rješenjem obustaviti postupak u slučajevima kada sud na osnovu članka 283. toč. d) do f) Zakona o kaznenom postupku BiH donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženi oslobađa od optužbe (članak 284. Zakona o kaznenom postupku), kao i kad nađe da nije svrsiprimjereno izreći malodobniku niti odgojnu mjeru, niti kaznu.
- (3) Sudac za malodobnike donosi rješenje i kad izriče odgojnu mjeru malodobniku. U izreci ovog rješenja navodi se samo koja se mjera izriče, ali se malodobnik ne proglašava krivim za kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. U obrazloženju rješenja navest će se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene odgojne mjere.
- (4) Razlozi za odluku iz stavka (3) ovog članka koji bi mogli štetno utjecati na odgoj malodobnika – neće se izložiti.
- (5) Presuda kojom se malodobniku izriče kazna malodobničkog zatvora donosi se u obliku koji propisuje Zakon o kaznenom postupku za presudu kojom se optuženi proglašava krivim.

Članak 87.

Kontrola postupka

- (1) Za svako produženje roka iz članka 81. stavak (1) i (3) ovog Zakona, sudac za malodobnike mora imati odobrenje predsjednika suda.

- (2) Glavni pretres se odlaže ili prekida samo izuzetno. O svakom odlaganju ili prekidanju glavnog pretresa sudac za malodobnike izvijestiti će predsjednika suda i iznijeti će razloge za odlaganje, odnosno prekidanje.
- (3) Sudac za malodobnike dužan je izraditi rješenje, odnosno presudu u pisanom obliku, i to u roku od osam dana od dana priopćavanja donesene odluke, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana.
- (4) Sudac za malodobnike izvještava predsjednika suda svakih 15 dana koji predmeti malodobnika nisu okončani i o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u tijeku. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se postupak ubrza.

Članak 88.

Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

- (1) Sud može malodobnika obvezati na plaćanje troškova kaznenog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako je malodobniku izrekao kaznu malodobničkog zatvora.
- (2) Ako je prema malodobniku izrečena odgojna mjera ili je postupak obustavljen, troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava, a oštećeni se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.
- (3) Ako malodobnik ima prihode ili imovinu, sudac za malodobnike može odrediti da plati troškove kaznenog postupka i ispuni imovinskopravni zahtjev i kada prema njemu bude izrečena odgojna mjera, odnosno kada sudac za malodobnike nađe da nije svrsiprimjereno prema malodobniku izreći kaznu malodobničkog zatvora, niti odgojnu mjeru..

6. Pravni lijekovi

Članak 89.

Žalba protiv presude i rješenja

- (1) Protiv presude kojom je malodobniku izrečena kazna malodobničkog zatvora, protiv rješenja kojim je malodobniku izrečena odgojna mjera i protiv rješenja o obustavljanju postupka iz članka 86. stavak (2) ovog Zakona mogu podnijeti žalbu sve osobe koje imaju pravo na žalbu protiv presude (članak 293. Zakona o kaznenom postupku), i to u roku od osam dana od dana prijema presude, odnosno rješenja.
- (2) Branitelj, tužitelj, bračni odnosno izvanbračni partner, srodnik po krvi u pravoj crti, usvojitelj, staratelj, brat, sestra i hranitelj mogu podnijeti žalbu u korist malodobnika i protiv njegove volje.
- (3) Osobe koje su podnijele žalbu u korist malodobnika mogu odustati od žalbe samo uz njegovu suglasnost.
- (4) Žalba protiv rješenja kojim se izriče odgojna mjera koja se izdržava u ustanovi zadržava izvršenje rješenja ako sudac za malodobnike, uz suglasnost s roditeljima malodobnika i po saslušanju malodobnika, ne odluči drukčije.
- (5) Na sjednicu vijeća za malodobnike drugostupanjskog suda uvijek će se pozvati tužitelj za malodobnike i branitelj, a malodobnik samo ako predsjednik vijeća ili vijeće ustanovi da bi

njegova nazočnost bila korisna. Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno izviješteni o sjednici – ne sprječava drugostupanjski sud da održi sjednicu.

Članak 90.

Odluke vijeća za malodobnike drugostupanjskog suda i zabrana *reformatio in peius*

- (1) Vijeće za malodobnike drugostupanjskog suda može preinačiti prvostupanjsku odluku izricanjem teže protumjere prema malodobniku – samo ako je to predloženo u žalbi tužitelja.
- (2) Ako prvostupanjskom odlukom nije izrečena kazna malodobničkog zatvora ili zavodska mjera – Vijeće za malodobnike drugostupanjskog suda može tu kaznu, odnosno mjeru izreći samo ako održi pretres. Malodobnički zatvor u dužem trajanju ili teža zavodska mjera od one izrečene prvostupanjskom odlukom, može se izreći i u sjednici drugostupanjskog Vijeća za malodobnike.

Članak 91.

Ponavljanje kaznenog postupka

Odredbe o ponavljanju kaznenog postupka završenog pravomoćnom presudom primjereno se primjenjuju i na ponavljanje postupka završenog pravomoćnim rješenjem o primjeni odgojne mjere ili o obustavi postupka prema malodobniku.

7. Nadzor suda nad provođenjem mjera

Članak 92.

Izvješće o ponašanju malodobnika

- (1) Uprava ustanove u kojoj se izvršava odgojna mjera prema malodobniku dužna je da svaka dva mjeseca dostavi sudu koji je izrekao odgojnu mjeru izvješće o ponašanju malodobnika. Sudac za malodobnike i tužitelj za malodobnike su dužni i obilaskom zavoda ili ustanova u kojoj se odgojna mjera izvršava, pratiti izvršenje izrečene odgojne mjere.
- (2) Mjerodavno tijelo starateljstva dužno je svakih šest mjeseci dostavljati izvješća sudu i tužiteljstvu o izvršenju ostalih odgojnih mjera. Sudac za malodobnike ovo izvješće može tražiti u kraćem roku, a može odrediti da to učini i određena stručna osoba (socijalni radnik, defektolog i dr.).

Članak 93.

Izmjena odluke i obustava izvršenja

- (1) Kad su ispunjeni zakonom propisani uvjeti za izmjenu odluke o izrečenoj odgojnoj mjeri, odluku o izmjeni donosi sudac za malodobnike koji je donio rješenje o odgojnoj mjeri ako sam nađe da je to potrebno ili na prijedlog tužitelja za malodobnike, malodobnika, njegovih roditelja, usvojitelja, odnosno staratelja, upravnika zavoda, odnosno ustanove ili tijela starateljstva kome je povjeren nadzor nad malodobnikom.
- (2) Prije donošenja odluke sudac za malodobnike će saslušati tužitelja za malodobnike, malodobnika, roditelja, usvojitelja, odnosno staratelja malodobnika ili druge osobe, a pribavit će i potrebna

izvješća od zavoda ili ustanove u kojoj se izvršava zavodska mjera, odnosno od tijela starateljstva ili drugih tijela i ustanova.

- (3) Po odredbama stavka (1) i (2) ovog članka donosi se i Odluka o obustavljanju izvršenja odgojne mjere i o uvjetnom otpustu iz članka 31. ovog Zakona.
- (4) Odluku o izmjeni Odluke o odgojnoj mjeri ili o obustavi izvršenja ili uvjetnom otpustu donosi sudac za malodobnike na sjednici kojoj obvezno nazočuju malodobnik i njegovi roditelji, odnosno staratelj malodobnika, tužitelj za malodobnike, branitelj i predstavnik tijela starateljstva, odnosno zavoda ili ustanove gdje se odgojna mjera izvršava.

Članak 94.

Postupak za naknadno izricanje kazne malodobničkog zatvora

- (1) Malodobniku kojem je odgođeno izricanje kazne malodobničkog zatvora (članak 42.), može biti naknadno izrečena ova kazna (članak 43.), i to na osnovu prijedloga tužitelja.
- (2) O prijedlogu tužitelja odlučuje sud koji je mjerodavan odlučivati o novoučinjenom kaznenom djelu, a kada malodobnik ne ispunjava posebne obveze ili se suprotstavlja izvršenju izrečene odgojne mjere – o prijedlogu tužitelja odlučuje sud koji je izrekao odgodu izvršenja kazne. Glavni pretres i presuda će se ograničiti na pitanje odmjeravanja kazne i razloge za njeno naknadno izricanje, odnosno neizricanje.
- (3) Protiv Odluke o odbijanju prijedloga za naknadno izricanje kazne tužitelj ima pravo žalbe, a protiv Odluke o izrečenoj kazni – osobe navedene u članku 89. stavak (1) i (2) ovog Zakona.
- (4) Ako kazna ne bude naknadno izrečena najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prestanka vremena kušnje ili od dovršenja postupka zbog novog kaznenog djela (članak 43. stavak (4)), prvostupanjski sud koji je izrekao odgodu izricanja kazne malodobničkog zatvora, donijet će rješenje kojim se utvrđuje brisanje te osude. Rješenje se dostavlja osuđenom, tužitelju i tijelu mjerodavnom za vođenje kaznene evidencije.

Dio peti

PRIMJENA ODGOJNIH PREPORUKA I IZVRŠENJE KAZNENIH PROTUMJERA

I. Primjena odgojnih preporuka

Članak 95.

Poseban podzakonski akt

Primjena odgojnih preporuka iz članka 16. (*Vrste odgojnih preporuka*) ovog Zakona regulira se posebnim podzakonskim aktom, koji će donijeti Vijeće ministara na prijedlog Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu zakona.

II. Opće odredbe o izvršenju kaznenih protumjera

Članak 96. Primjena odredaba

Odredbe o izvršenju kaznenih protumjera prema malodobnicima primjenjuju se i na punodobne počinitelje kaznenih djela kojima je izrečena odgojna mjera ili kazna malodobničkog zatvora i na osobe koje za vrijeme izvršenja tih protumjera postanu punodobne.

Članak 97. Nediskriminacija

Malodobnici prema kojima se izvršavaju kaznene protumjere ravnopravni su bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno, etničko ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, status stečen rođenjem ili drugi status malodobnika, njegovog roditelja, usvojitelja ili staratelja, kao i na druge oblike različitosti.

Članak 98. Individualni pristup

- (1) U tijeku izvršavanja kaznenih protumjera prema malodobniku treba postupati na način koji odgovara njegovom uzrastu, stupnju zrelosti i drugim svojstvima osobnosti, uz poštovanje dostojanstva malodobnika, poticanje njegovog cjelovitog razvoja i sudjelovanja u vlastitoj resocijalizaciji, pridržavajući se suvremenih pedagoških, psiholoških i penoloških znanja i iskustava.
- (2) Malodobniku se omogućuju uvjeti za stjecanje osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja i radnog osposobljavanja, kao i slobodno izražavanje vjerskih osjećaja i vršenje vjerskih obreda.

Članak 99. Zdravlje malodobnika

- (1) Malodobnici prema kojima se izvršava zavodska odgojna mjera ili kazna malodobničkog zatvora podvrgavaju se najmanje jednom godišnje sistematskom pregledu od strane odgovarajuće zdravstvene ustanove.
- (2) Najmanje dva puta godišnje sastavlja se izvješće o psihičkom stanju malodobnika i dostavlja sucu za malodobnike koji vrši nadzor, odnosno ima uvid nad izvršenjem kaznene protumjere iz stavka 1. ovog članka.

Članak 100. Zabrana upućivanja u samicu

Malodobniku ne može biti izrečena stegovna kazna upućivanja u samicu.

Članak 101. Zabrana nošenja vatrenog oružja

Zabranjeno je nošenje vatrenog oružja unutar zavoda i ustanova u kojima se izvršavaju zavodske mjere ili kazna malodobničkog zatvora.

Članak 102. **Programi postupanja**

- (1) Izvršenje odgojne mjere i kazne malodobničkog zatvora zasniva se ne pojedinačnom programu postupanja s malodobnikom koji je prilagođen njegovoj osobnosti i u skladu sa suvremenim dostignućem znanosti, pedagoške i penološke prakse.
- (2) Pojedinačni programi se izrađuju na osnovu cjelovitog sagledavanja zrelosti i drugih svojstava osobnosti malodobnika, njegovog uzrasta, razine obrazovanja, ranijeg života malodobnika i ponašanja u socijalnoj sredini, oblika poremećaja ponašanja, vrste kaznenog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno.
- (3) Pojedinačnim programom posebno se utvrđuju: razina zrelosti malodobnika, druga svojstva njegove osobnosti, mogućnost uključenja u proces obrazovanja i radnog osposobljavanja, korištenje i organizacija slobodnog vremena, rad s roditeljem, usvojiteljem ili starateljem malodobnika i drugih članova njegove obitelji, kao i drugi oblici psihosocijalnog, pedagoškog i penološkog utjecaja na malodobnika.

Članak 103. **Troškovi izvršenja kaznenih protumjera**

- (1) Troškovi izvršenja kaznenih protumjera prema malodobniku padaju na teret budžetskih sredstava.
- (2) Roditelj, usvojitelj ili staratelj malodobnika, odnosno druga osoba koja je po zakonu obvezana izdržavati malodobnika, kao i malodobnik koji ima prihode ili imovinu, ukoliko su u mogućnosti, dužni su da snose dio troškova izvršenja posebnih obveza, mjera pojačanog nadzora u drugoj obitelji, upućivanja u odgojnu ustanovu, upućivanja u odgojno-popravni dom i kazne malodobničkog zatvora.
- (3) O mogućnosti podmirenja djela troškova od strane osobe iz stavka (2) ovog članka odlučuje sud. Ako je zbog donošenja takve odluke potrebno obaviti opsežnija ispitivanja imovnog stanja osobe iz stavka (2) ovog članka, sud će najprije donijeti Odluku o izricanju kaznene protumjere, a nakon toga nastaviti postupak za odlučivanje o podmirenju dijela troškova, o čemu donosi posebno rješenje.

Članak 104. **Izmjena odluke o troškovima**

- (1) Na prijedlog osobe iz članka 103. (*Troškovi izvršenja kaznenih protumjera*) stavak (2) ovog Zakona, odnosno na prijedlog tijela starateljstva, druge obitelji, zavoda ili ustanove u kojoj se kaznena protumjera izvršava, sudac za malodobnike može posebnim rješenjem izmijeniti Odluku o podmirenju troškova smještaja i ishrane malodobnika u zavodu ili ustanovi, odnosno troškova nastalih izvršenjem odgojnih mjera posebnih obveza ili pojačanog nadzora u drugoj obitelji.
- (2) Obveza podmirenja troškova kaznenih protumjera osoba iz članka 103. (*Troškovi izvršenja kaznenih protumjera*) stavak (2) ovog Zakona traje dok, u odnosu na te osobe, traje njihova zakonska obveza izdržavanja malodobnika a u odnosu na malodobnika–dok je u mogućnosti snositi troškove izvršenja kaznene protumjere.

Članak 105.
Poduzimanja mjera radi zaštite prava malodobnika

Kad sudac za malodobnike u tijeku izvršenja kaznene protumjere utvrdi da postoje činjenice i okolnosti koje upućuju na potrebu poduzimanja mjere radi zaštite prava malodobnika, dužan je o tome izvijestiti mjerodavno tijelo starateljstva prebivališta ili boravišta malodobnika.

Članak 106.
Pravo na pritužbu

- (1) Malodobnik koji smatra da je lišen određenih prava ili da su mu ona povrijeđena, kao i da su učinjene druge nezakonitosti ili nepravilnosti u tijeku izvršenja zavodske odgojne mjere i kazne malodobničkog zatvora, ima pravo pritužbe upravniku zavoda ili ustanove u kojima se ta kaznena protumjera izvršava.
- (2) Povodom pritužbe malodobnika, upravnik zavoda ili ustanove u kojoj se odgojna mjera, odnosno kazna malodobničkog zatvora izvršava u roku od tri dana donosi u pisanom obliku obrazloženo rješenje kojim se pritužba odbija kao neosnovana ili se utvrđuje njena potpuna ili djelomična osnovanost, u kom slučaju se žurno poduzimaju odgovarajuće mjere za otklanjanje učinjenih povreda ili lišavanja prava malodobnika, odnosno drugih nezakonitosti ili nepravilnosti. Rješenje mora sadržati pouku o pravnom lijeku.
- (3) Protiv rješenja upravnika o pritužbi malodobnik može, u roku od osam dana od prijema rješenja, podnijeti žalbu sucu za malodobnike suda koji vrši nadzor nad izvršenjem odgojne mjere, odnosno koji je izrekao kaznu malodobničkog zatvora.

III. Izvršenje odgojnih mjera

Članak 107.
Izvršenje

- (1) Odgojna mjera se izvršava po pravomoćnosti odluke i kad izvršenje nema zakonskih smetnji, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Za izvršenje odgojnih mjera mjerodavno je tijelo starateljstva, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 108.
Nadzor i kontrola izvršenja

Nadzor nad izvršenjem i kontrolu izvršenja odgojne mjere vrši sudac za malodobnike koji je izrekao odgojnu mjeru.

Članak 109.
Neposredni nadzor

- (1) Sudac za malodobnike i tužitelj za malodobnike najmanje jednom godišnje vrše neposredni nadzor i kontrolu izvršenja odgojnih mjera.

- (2) Izvješća o tijeku i rezultatima izvršenja odgojnih mjera se pribavljaju i dostavljaju na način kako je to propisano člankom 92. (*Izvješća o ponašanju malodobnika*) stavak (1) i (2) ovog Zakona.

A. Izvršenje mjera posebnih obveza

Članak 110. Nadzor nad izvršenjem

- (1) Nadzor nad izvršenjem mjera posebnih obveza iz članka 23. (*Posebne obveze*) stavak (2) ovog Zakona vrši sudac za malodobnike koji je izrekao ovu mjeru.
- (2) Na zahtjev suca za malodobnike mjerodavno tijelo starateljstva dužno je dostaviti izvješće o tijeku i rezultatima izvršenja izrečene mjere posebne obveze.
- (3) Pribavljanje izvješća iz stavka (2) ovog članka sudac za malodobnike može povjeriti i stručnom suradniku iz članka 13. (*Stručni suradnici*) ovog Zakona.
- (4) Izvršenje mjere posebnih obveza iz članka 23. (*Posebne obveze*) ovog Zakona regulira se posebnim podzakonskim aktom, koji će donijeti Vijeće Ministara na prijedlog Ministarstva pravde u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu zakona.

B. Izvršenje mjere upućivanja u stegovni centar

Članak 111. Ovlasti i provođenje

- (1) Tijelo starateljstva ovlašteno prema mjestu prebivališta ili boravišta malodobnika u vrijeme kada je odluka kojom je izrečena mjera upućivanja u stegovni centar postala izvršna, ovlašteno je i za izvršenje ove odgojne mjere.
- (2) Tijelo starateljstva iz stavka (1) ovog članka stara se o provođenju mjere dnevnog boravka u centru.

Članak 112. Boravak malodobnika u stegovnom centru

- (1) Malodobnik za vrijeme izvršenja mjere upućivanja u stegovni centar ostaje kod svojih roditelja, usvojitelja ili staratelja, nastavlja da pohađa školu ili odlazi na posao.
- (2) O boravku malodobnika u centru vodi se dnevnik rada. Izvješće o tijeku i rezultatima provođenja ove mjere, po njegovom isteku, a po potrebi i u tijeku trajanja, dostavlja se sucu za malodobnike, tužitelju za malodobnike i tijelu starateljstva od strane stegovnog centra u kojem se provodi ova mjera.
- (3) Odredbe ovog Zakona kojim se uređuje izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora, roditelja, usvojitelja ili staratelja primjenjuju se i na izvršenju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar.

C. Izvršenje odgojnih mjera pojačanog nadzora

1. Izvršenje mjere pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojitelja ili staratelja

Članak 113. Početak izvršenja

Izvršenje odgojne mjere pojačani nadzor od strane roditelja, usvojitelja ili staratelja počinje danom kada se roditelju, usvojitelju ili staratelju malodobnika dostavi izvršna sudska odluka kojom je izrečena odgojna mjera.

Članak 114 Provjera izvršenja mjere

Roditelj, usvojitelj ili staratelj malodobnika dužan je izvršavati naloge i upute suca za malodobnike i mjerodavnom tijelu starateljstva omogućiti provjeru izvršenja odgojne mjere i prihvatiti ukazanu pomoć u cilju njenog izvršenja.

Članak 115. Izveštavanje suda

- (1) Roditelj, usvojitelj ili staratelj malodobnika, odnosno tijelo starateljstva izvještavaju sud o tijeku i rezultatima izvršenja odgojne mjere u rokovima propisanim člankom 92. (*Izvešće o ponašanju malodobnika*) stavak (2) ovog Zakona.
- (2) Tijelo starateljstva bez odlaganja izvještava sud o razlozima koji otežavaju izvršenje mjere.

2. Izvršenje mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji

Članak 116. Upućivanje u drugu obitelj

- (1) Odgojna mjera pojačanog nadzora u drugoj obitelji izvršava se u obitelji koju je odredio sud koji je sudio, na prijedlog mjerodavnog tijela starateljstva.
- (2) Po prijemu izvršne sudske odluke, koja je prethodno dostavljena malodobniku, mjerodavno tijelo starateljstva upućuje malodobnika u obitelj koja je određena sudskom odlukom.

Članak 117 Izvršenje mjere

- (1) Mjerodavno tijelo starateljstva i obitelj u koju se maloljetnik smješta zaključuje ugovor u pisanom obliku kojim se reguliraju međusobna prava i obveze.
- (2) Obitelj u kojoj je malodobnik smješten dužna je mjerodavnom tijelu starateljstva omogućiti provjeru izvršenja odgojne mjere i prihvatiti ponuđenu pomoć radi ostvarivanja svrhe odgojne mjere.
- (3) Za vrijeme izvršenja ove odgojne mjere malodobnik održava veze sa svojom obitelji, ako sud koji prati i kontrolira izvršenje odgojne mjere, na prijedlog tijela starateljstva, drukčije ne odluči.

Članak 118. Izmijenjene okolnosti

Sud koji je izrekao odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji može po službenoj dužnosti ili na prijedlog tužitelja za malodobnike, odnosno tijela starateljstva odrediti smještaj

malodobnika u neku drugu obitelj ako se prilike u obitelji u kojoj je malodobnik smješten toliko izmijene da otežavaju izvršenje odgojne mjere.

Članak 119. Primjerena primjena odredbi

Odredbe ovog Zakona kojima se uređuje izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora od strane roditelja, posvojitelja ili staratelja primjenjuju se primjereno i na izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji.

3.Izvršenje mjere pojačanog nadzora od strane mjerodavnog tijela socijalne zaštite

Članak 120. Tijelo socijalne zaštite

- (1) Za izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora od strane tijela socijalne zaštite mjerodavno je tijelo prebivališta, odnosno boravištu malodobnika u vrijeme kad je odluka kojom je mjera izrečena postala izvršna.
- (2) Tijelo socijalne zaštite dužno je da po prijemu izvršne odluke kojom je odgojna mjera pojačanog nadzora izrečena, odrediti službenu osobu tijela starateljstva ili drugu stručnu osobu koja će mjeru provoditi i o tome odmah izvijestiti suca za malodobnike.

Članak 121. Obveze stručne osobe tijela socijalne zaštite, državnih tijela i drugih ustanova

- (1) Stručna osoba kojoj je povjereno provođenje odgojne mjere sačinjava program rada s malodobnikom, u skladu s uputama suda i mjerodavnog tijela socijalne zaštite.
- (2) Državna tijela, odgojne, obrazovne, zdravstvene i druge ustanove dužni su stručnoj osobi koja provodi ovu odgojnu mjeru pružiti pomoć, a roditelj, posvojitelj ili staratelj dužan je izvijestiti stručnu osobu o prilikama koje otežavaju izvršenje mjere.
- (3) U svemu ostalom ne izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora od strane mjerodavnog tijela socijalne zaštite primjereno će se primjenjivati odredbe ovog Zakona kojim se uređuje izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora od strane roditelja, posvojitelja ili staratelja.

D.Izvršenje zavodskih odgojnih mjera

1. Opće odredbe

Članak 122. Odgojne ustanove i odgojno-popravni dom

Zavodske mjere izvršavaju se u odgojnim ustanovama, odgojno-popravnom domu i posebnoj ustanovi za osposobljavanje malodobnika.

Članak 123. Dostava dokumentacije i odluke mjerodavnom tijelu za izvršenje

- (1) Sud koji je sudio u svrhu izvršenja zavodske mjere će izvršnu odluku s dokumentacijom koju čini izvadak iz matične knjige rođenih, ispravama ili dokazima o njegovom dotadašnjem školovanju i osposobljavanju, nalazom o zdravstvenom stanju, podacima o ranijem vršenju kaznenih djela, vođenim postupcima i izvješćima tijela starateljstva, zajedno s nalogom, dostaviti tijelu mjerodavnom za upućivanje radi izvršenja zavodske mjere u roku od tri dana od kada je odluka postala izvršna.
- (2) Tijelo kome je odluka dostavljena na izvršenje dužno je pristupiti izvršenju kaznene protumjere u roku od tri dana od dana prijema odluke i dokumentacije iz stavka (1) ovog članka.

Članak 124.

Obilazak malodobnika smještenog u zavodu ili ustanovi

- (1) Sudac za malodobnike i mjerodavni tužitelj za malodobnike najmanje dva puta u tijeku godine obilaze malodobnika smještenog u zavodu, odnosno ustanovi za izvršenje zavodskih mjera gdje u neposrednom doticaju s malodobnikom i stručnim osobama koja se staraju o izvršenju, kao i uvidom u odgovarajuću dokumentaciju, utvrđuju zakonitost i pravilnost postupanja i cijene postignuti uspjeh u odgoju i pravilnom razvoju osobnosti malodobnika.
- (2) O uočenim propustima i drugim zapažanjima osoba iz stavka (1) ovog članka dužni su bez odlaganja izvijestiti tijela ili ustanove mjerodavne za stručni nadzor nad izvršenjem odgojnih mjera, kao i zavod, odnosno ustanovu u kojoj se odgojna mjera izvršava.
- (3) Povodom izvješćivanja suca za malodobnike, odnosno tužitelja za malodobnike tijela i ustanove mjerodavni za stručni nadzor kao i uprava zavoda, odnosno ustanove u kojoj se odgojna mjera izvršava, dužni su bez odlaganja izvršiti odgovarajuće provjere i poduzeti mjere za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti i o tom izvijeste suca za malodobnike i tužitelja za malodobnike.

Članak 125.

Odlaganje izvršenja zavodske mjere

- (1) Na zamolbu malodobnika, njegovog roditelja, posvojitelja ili staratelja ili na prijedlog mjerodavnog tijela starateljstva, izvršenje zavodske mjere iz opravdanog razloga se može odložiti.
- (2) O odlaganju izvršenja zavodske mjere odlučuje rješenjem sudac za malodobnike koji je izrekao odgojnu mjeru u roku od tri dana od prijema zamolbe.
- (3) Protiv rješenja suca za malodobnike, njegov roditelj, posvojitelj ili staratelj mogu podnijeti žalbu vijeću za malodobnike istog suda u roku od tri dana od prijema rješenja.
- (4) Vijeće za malodobnike odlučuje o žalbi u roku od tri dana od prijema žalbe.
- (5) Zamolba i prijedlog iz stavka (1) ovog članka i žalba iz stavka (3) ovog članka zadržavaju izvršenje zavodske mjere.
- (6) Ako sud prilikom ponovnog odbijanja zamolbe za odlaganje izvršenja utvrdi da se pravo na zamolbu zlouporabljava, odlučit će da žalba ne zadržava izvršenje zavodske mjere.

Članak 126.

Prekid izvršenja zavodske mjere

- (1) Na zamolbu malodobnika, njegovog roditelja, posvojitelja ili staratelja, na prijedlog tijela starateljstva ili upravnika zavoda ili ustanove u kojoj se zavodska mjera izvršava, sudac za malodobnike može iz opravdanih razloga prekinuti izvršenje odgojne mjere.
- (2) Prekid izvršenja zavodske mjere traje najduže tri mjeseca, a u slučaju bolesti malodobnika može trajati i duže.
- (3) Protiv rješenja suca za malodobnike osobe iz stavka (1) ovog članka mogu izjaviti žalbu Vijeću za malodobnike u roku od tri dana od prijema rješenja. Vijeće za malodobnike o žalbi odlučuje u roku od tri dana od prijema žalbe.
- (4) Vrijeme prekida izvršenja ne uračunava se u vrijeme trajanja mjere.

Članak 127.

Primjerena primjena Zakona o izvršenju kaznenih protumjera

U svemu ostalom na odlaganje i prekid izvršenja zavodske mjere primjenjuju se primjereno odredbe Zakona o izvršenju kaznenih protumjera kojim se uređuje odlaganje izvršenja i prekid izvršenja kazne zatvora za učinjeno kazneno djelo.

Članak 128.

Otpuštanje malodobnika iz Zavoda

- (1) Malodobnik se otpušta s izvršenja zavodske mjere kad protekne zakonom određeno najduže trajanje mjere ili kad sud donese odluku o obustavljanju njenog izvršenja, zamjene izrečene odgojne mjere drugom mjerom ili uvjetnim otpustom.
- (2) O uvjetnom otpustu iz odgojne ustanove i odgojno-popravnog doma, na zamolbu malodobnika, odlučuje sudac za malodobnike suda koji je izrekao mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu i odgojno-popravni dom.
- (3) Kada se malodobnik nalazi u završnom razredu škole ili pri kraju stručnog usavršavanja, a otpuštanjem iz Zavoda ili ustanove u kojoj se mjera izvršava bi se onemogućio završetak školovanja ili stručnog osposobljavanja, zavod ili ustanova može, na zamolbu malodobnika, omogućiti mu da završi školovanje ili stručno osposobljavanje.
- (4) U slučaju iz stavka (3) na malodobnika se ne primjenjuju odredbe članka 129. (*Upućivanja u odgojnu ustanovu*) stavak (4) i članka 133. (*Odgojno-popravni dom*) stavak (4) ovog Zakona.

2. Izvršenje mjere upućivanje u odgojnu ustanovu

Članak 129.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

- (1) Zavodska mjera upućivanja u odgojnu ustanovu izvršava se u ustanovi koja osigurava smještaj i zadovoljavanje odgojnih, zdravstvenih, obrazovnih, športskih i drugih razvojnim potrebama malodobnika.

- (2) Malodobnik kome je izrečena ova odgojna mjera ima ista prava i obveze kao i ostali malodobnici u odgojnoj ustanovi, s tim što mu se u pogledu postupanja poklanja posebna pozornost, ali tako da se u životu i radu u ustanovi ne izdvaja od ostalih.
- (3) O tome da je malodobniku izrečena odgojna mjera upoznat će se samo rukovoditelj, odgojno, obrazovno i drugo stručno osoblje koje je uključeno u izvršenje odgojne mjere.
- (4) Osoba kojoj je izrečena zavodska mjera upućivanja u odgojnu ustanovu može u njoj ostati do navršene 21 godine.

Članak 130.

Dovođenje malodobnika u ustanovu

- (1) Tijelo starateljstva mjerodavno prema mjestu prebivališta odnosno boravišta malodobnika u vrijeme kada je odluka kojom je odgojna mjera izrečena postala izvršena određuje osobu koja je dužna malodobnika dovesti u odgojnu ustanovu.
- (2) Odgojna ustanova izvještava sud o prijemu malodobnika i danu početka izvršenja odgojne mjere.

Članak 131.

Nemogućnost otpočinjanja ili nastavka izvršenja odgojne mjere

- (1) Ako izvršenje mjere ne može otpočeti ili se nastaviti zbog odbijanja ili bijega malodobnika, tijelo starateljstva, odnosno upravnik odgojne ustanove o tome izvješćuju mjerodavno tijelo unutarnjih poslova, koje dovodi malodobnika u odgojnu ustanovu.
- (2) Način dovođenja ne smije narušavati dostojanstvo malodobnika.

Članak 132.

Premještanje malodobnika u drugu odgojnu ustanovu

Ako postoji opravdani razlozi, na zahtjev malodobnika, roditelja, posvojitelja ili staratelja malodobnika ili na prijedlog ustanove u kojoj se mjera izvršava, odnosno na prijedlog mjerodavnog tijela starateljstva sud može donijeti odluku o premještanju malodobnika u drugu odgojnu ustanovu.

3. Izvršenje mjere upućivanje u odgojno-popravni dom

Članak 133.

Odgojno-popravni dom

- (1) Zavodska mjera u upućivanje u odgojno-popravni dom izrečena osobi muškog spola izvršava se u odgojno-popravnom domu za te osobe.
- (2) Zavodska mjera upućivanja u odgojno-popravni dom izrečena osobi ženskog spola izvršava se u odgojno-popravnom domu za malodobnice ili u odvojenom ženskom odjeljenju odgojno-popravnog doma iz stavka 1. ovog članka.
- (3) Punodobna osoba kojoj je izrečena mjera iz stavka (1) ovog članka, kao i malodobniku koji u odgojno-popravnom domu, dok traje mjera, postane punodoban, smješta se u posebno odjeljenje odgojno-popravnog doma.

- (4) Osoba kojoj je izrečena zavodska mjera upućivanja u odgojno-popravni dom, u njemu može ostati do navršene 23 godine.

Članak 134.
Upućivanje malodobnika

- (1) Za upućivanje malodobnika u odgojno-popravni dom ovlašten je sud koji je izrekao mjeru. Malodobniku se za pripremu mora ostaviti najmanje osam, a najviše 15 dana.
- (2) Malodobniku koji se nalazi u pritvoru u odgojno-popravni dom upućuje sud na čijem je području sjedište zavoda u kome je malodobnik pritvoren.
- (3) Sud koji upućuje malodobnika na izvršenje ove mjere dostavlja odgojno-popravnom domu izvršnu odluku o izrečenoj mjeri s dokumentacijom iz članka 123. (*Dostava dokumentacije i odluke mjerodavnom tijelu za izvršenje*) stavak (1) ovog Zakona.

Članak 135.
Dovođenje u odgojno-popravni dom

- (1) Malodobniku koji nije u pritvoru, sud koji mu je sudio nalaže u pisanom obliku da se određenog dana javi radi izvršenja izrečene mjere ili nalaže roditelju, posvojitelju ili staratelju da malodobnika određenog dana dovede u odgojno-popravni dom.
- (2) Sud iz stavka (1) ovog članka izvještava odgojno-popravni dom o datumu kada malodobnik treba javiti se i uz tu obavijest dostavlja izvršnu odluku o izricanju mjere s podacima malodobnika pribavljenim u tijeku postupka iz članka 123. (*Dostava dokumentacije i odluke mjerodavnom tijelu za izvršenje*) stavak (1) ovog Zakona.
- (3) Ako se malodobnik po nalogu suda ne javi u odgojno-popravni dom, sud naređuje njegovo dovođenje, a ako se malodobnik krije ili je u bijegu, sud naređuje izdavanje potjernice.
- (4) U slučaju bijega malodobnika iz odgojno-popravnog doma, upravnik doma naređuje izdavanje potjernice.

Članak 136.
Prijem malodobnika u odgojno-popravni dom

- (1) Prilikom stupanja malodobnika u odgojno-popravni dom najprije se utvrđuje njegov identitet, zatim slijedi liječnički pregled, a potom ispitivanje osobnosti u posebnom odjeljenju odgojno-popravnog doma radi određivanja programa postupanja. Ovo ispitivanje može trajati najduže do 30 dana.
- (2) Pojedinačni program postupanja s malodobnikom sačinjava stručni tim odgojno-popravnog doma.
- (3) Poslije ispitivanja iz stavka (1) ovog članka malodobnik se raspoređuje u odgojnu skupinu koja se formira prema uzrastu, razini zrelosti i drugim osobnim svojstvima malodobnika, kao i određenom programu postupanja, u cilju primjene istovrsnih odgojnih postupaka i utjecaja.
- (4) Odgojna skupina ima najviše deset malodobnika i posebnog odgajatelja.

Članak 137.

Prava malodobnika

Malodobnik prema kome se izvršava zavodska mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ima sljedeća prava:

a) da mu odgojno-popravni dom osigura rublje, civilnu odjeću i obuću koji su primjereni godišnjem dobu i mjesnim klimatskim prilikama;

b) na ishranu koja je dijetetski, higijenski i zdravstveno prilagođena njegovom uzrastu, koja će ga održati u dobrom zdravlju i snazi i omogućiti normalan psihofizički razvoj;

c) na najmanje tri obroka dnevno čija je ukupna vrijednost najmanje 16.000 džula;

d) da izvan zatvorenih prostorija, u slobodno vrijeme, na svježem zraku provede najmanje tri sata dnevno;

e) da sudjeluje u organiziranim kulturnim, športskim i drugim prikladnim aktivnostima izvan odgojno-pravnog doma;

f) na osiguravanje uvjeta za bavljenje fizičkom rekreacijom i športom;

g) da pohađa nastavu izvan odgojno-popravnog doma ako odgojno-popravni dom nije organizirao nastavu određenog smjera ili obrazovanja i ako to opravdavaju dosadašnji uspjesi u odgajanju i školovanju malodobnika, pod uvjetom da ne šteti izvršenju odgojne mjere;

h) na neograničeni prijem paketa čija se težina i dopuštena sadržina određuju aktom po kućnom redu;

i) da ga jednom nedjeljno posjete roditelji, posvojitelj, staratelj, bračni partner osoba s kojom je zasnovao izvanbračnu zajednicu, posvojenik, djeca i ostali srodnici u prvoj crti, a u pomoćnoj crti do četvrtog stupnja srodstva;

j) da sa bračnim partnerom ili osobom s kojom je zasnovao izvanbračnu zajednicu jednom mjesečno provede do tri sata nasamo u, za tu svrhu određenoj prostoriji u okviru odgojno-popravnog doma;

k) da ga dva puta mjesečno posjete i druge osobe koje ne ometaju izvršenje odgojne mjere, s tim da zabranu posjete ovih osoba može izreći upravnik doma;

l) da prema svojim mogućnostima radi u odgojno-popravnom domu suglasno obvezama u pohađanju nastave. Za malodobnika koji ne pohađa nastavu, radno vrijeme traje primjereno općim propisima. Malodobnik se izvan radnog vremena može uposliti najviše dva sata dnevno na održavanju čistoće i drugim tekućim poslovima u odgojno-popravnom domu;

lj) na naknadu za rad i novčane nagrade za posebne uspjehe u radu, čije najniže i najviše iznose određuje direktor uprave za izvršenje zavodskih protumjera ministarstva mjerodavnog za pravosuđe, kao i pravo da polovinom naknade i nagrade slobodno raspolaže, a ostatak mu se stavlja na štednju, s tim da mu, izuzetno, upravnik može odobriti korištenje cijele naknade;

m) na dnevni i nedjeljni odmor primjereno općim propisima;

n) na godišnji odmor u trajanju od 18 do 30 dana koji se koristi izvan doma ili u domu, s tim da o dužini, načinu i mjestu korištenja odlučuju upravnik na prijedlog odgajatelja;

o) na zdravstvenu zaštitu izvan odgojno-popravnog doma, ako dom ne može da pruži odgovarajuću zdravstvenu zaštitu. Vrijeme provedeno na liječenju u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi uračunava se u trajanje odgojne mjere.

Članak 138. Pogodnosti

(1) Malodobniku koji se dobro vlada i zalaže na radu upravnik odgojno-popravnog doma može dodijeliti sljedeće pogodnosti:

- a) prošireno pravo na prijem posjeta;
- b) slobodne izlaske iz doma u grad;
- c) posjete športskim, kulturnim i drugim prikladnim događajima izvan odgojno-popravnog doma;
- d) posjete obitelji, srodnicima ili drugim bliskim osobama za vrijeme vikenda i praznika;
- e) odsustva iz odgojno-popravnog doma do 15 dana;

(2) Prošireno pravo na prijem posjeta podrazumijeva i češće posjete osoba iz članka 137. (*Prava malodobnika*) točka k) ovog Zakona.

(3) Upravnik može malodobniku dodijeliti i druge pogodnosti koje povoljno utječu na izvršenje odgojne mjere.

Članak 139. Stegovne mjere

(1) Zbog povrede odredbi ovog Zakona koje se odnose na pravila boravka u odgojno-popravnom domu, pravila kućnog reda i radne stege, obveza i programa postupanja i naloga ovlaštenih osoba malodobniku se mogu izreći sljedeće stegovne mjere:

- a) opomena;
- b) oduzimanja dodijeljene pogodnosti;
- c) izdvajanje u posebne prostorije;

(2) Stegovne mjere oduzimanja dodijeljenih pogodnosti i izdvajanje u posebnu prostoriju mogu se izreći kumulativno.

(3) Malodobnik kome je izrečena stegovna mjera izdvajanja u posebne prostorije ne može 15 dana poslije izvršenja stegovne mjere koristiti pogodnosti iz članka 138. (*Pogodnosti*) ovog Zakona.

(4) Stegovna mjera izdvajanja u posebnu prostoriju izriče se u trajanju do sedam dana, a prilikom stjecaja stegovnih prijestupa – do 15 dana.

(5) Ako se svrha stegovne mjere može postići i bez izvršenja mjere, izvršenje stegovnih mjera oduzimanja dodijeljenih pogodnosti i izdvajanja u posebnu prostoriju može se uvjetno odložiti do tri mjeseca. Uvjetno odlaganje izvršenja stegovne mjere može se opozvati ako se malodobniku u roku za koji je odloženo izvršenje izrekne novo oduzimanje dodijeljenih pogodnosti ili

izdvajanje u posebnu prostoriju. Izdvajanje u posebnu prostoriju se izriče u trajanju do 10 dana ako je za kasniji prijestup izrečeno oduzimanje dodijeljenih pogodnosti, a kada je za kasniji prijestup izrečeno izdvajanje u posebnu prostoriju – izdvajanje u posebnu prostoriju se izriče u trajanju do 15 dana.

- (6) Stegovna mjera izdvajanja u posebnu prostoriju je mjera neprekidnog boravka dva ili više malodobnika u posebnoj prostoriji.
- (7) Tijekom izvršenja mjere izdvajanja u posebnu prostoriju malodobnik najmanje dva sata dnevno boravi izvan zatvorene prostorije, na svježem zraku.
- (8) Tijekom izvršenja mjere izdvajanja u posebnu prostoriju malodobnika su dužni posjetiti svakog dana liječnik i odgojitelj, a najmanje svaki treći dan upravnik doma.
- (9) Tijekom izvršenja mjere izdvajanja u posebnu prostoriju malodobniku moraju biti pristupačni udžbenici i druga literatura koje neće imati štetnog utjecaja na njegov odgoj.

Članak 140. Primjerena primjena odredbi zakona o izvršenju kaznenih protumjera

Na uvjete za izricanje stegovnih mjera, stegovni postupak i izvršenje stegovnih mjera prema malodobnicima primjereno se primjenjuju odrede Zakona o izvršenju kaznenih protumjera kojim se uređuje stegovno kažnjavanje osoba koja izdržavaju kaznu zatvora za učinjeno kazneno djelo.

Članak 141. Izuzetna primjena sredstava prinude

Prema malodobniku koji je smješten u odgojno-popravni dom mogu se izuzetno primjenjivati sredstva prinude ili sredstva za privremeno onesposobljavanje, samo kada je to neophodno kako bi se spriječio fizički napad na službenu osobu, drugog malodobnika ili samopovrijeđivanje.

Članak 142. Pravilnik o kućnom redu

Bliže odredbe o izvršenju odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom sadržane su u pravilniku o kućnom redu.

4. Upućivanje u posebnu ustanovu za osposobljavanje

Članak 143. Ometenost u psihofizičkom razvoju

(1) Malodobnik kome je zbog ometenosti u psihofizičkom razvoju ili zbog psihičkih poremećaja izrečena mjera upućivanja u posebnu ustanovu za osposobljavanje, upućuje se u tu ustanovu gdje ima ista prava kao i ostali malodobnici smješteni u toj ustanovi.

(2) Malodobnik kome je zavodska mjera upućivanja u ustanovu za osposobljavanje, izrečena umjesto mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja, upućuje se u posebnu ustanovu za osposobljavanje malodobnika ako se u toj ustanovi može osigurati čuvanje i liječenje i time postići svrha te mjere sigurnosti.

Članak 144.
Upućivanje u posebnu ustanovu

- (1) Upućivanje malodobnika u posebnu ustanovu za osposobljavanje vrši tijelo starateljstva prema prebivalištu, odnosno boravištu malodobnika u vrijeme kada je odluka kojom je odgojna mjera izrečena postala izvršna.
- (2) Tijelo starateljstva iz stavka (1) ovog članka odmah izvještava sud mjerodavan za izvršenje ove mjere i tijelo unutarnjih poslova kada izvršenje mjere ne može započeti ili se nastaviti zbog odbijanja ili bijega malodobnika.
- (3) Malodobnik se dovodi i sprovodi u pratnji zdravstvenih radnika.
- (4) Način dovođenja i provođenja ne smije narušavati dostojanstvo malodobnika.

Članak 145.
Izvještavanje

Posebna ustanova za osposobljavanje i liječenje malodobnika o rezultatima izvršenja mjere dostavlja izvješće u smislu članka 92. (*Izvješće o ponašanju malodobnika*) stavak (1) ovog Zakona, a kada malodobnik postane punodoban posebno izvještava suca za malodobnike i tužitelja za malodobnike o zdravstvenom stanju malodobnika.

IV. Izvršenje kazne malodobničkog zatvora

Članak 146.
Odvojeni kazneno-popravni zavodi

- (1) Kazna malodobničkog zatvora izvršava se u posebnom kazneno-popravnom zavodu za malodobnike koji je odvojen i nema dodira s kazneno-popravnim zavodom u kome odrasle osobe izdržavaju kaznu zatvora.
- (2) Osuđene osobe kaznu malodobničkog zatvora izdržavaju, po pravilu, zajedno, a odvojeno samo ako to zahtijeva zdravstveno stanje osuđenog ili potreba osiguranja sigurnosti i održavanja reda i stege u kazneno-popravnom zavodu.
- (3) Kazna malodobničkog zatvora izrečena osobama ženskog spola izvršava se u posebnom kazneno-popravnom zavodu za malodobnice ili odvojenom odjeljenju kazneno-popravnog zavoda za malodobnike iz stavka (1) ovog članka.
- (4) Punodobne osobe kojima je izrečena kazna malodobničkog zatvora smještaju se u posebno odjeljenje zavoda iz stavka (1) ovog članka, kao i malodobnici koji za vrijeme izvršenja kazne malodobničkog zatvora postanu punodobni.

Članak 147.
Obrazovanje, stručno i radno osposobljavanje

- (1) Osuđenim malodobnicima tijekom izdržavanja kazne omogućuje se: obrazovanje, stručno i radno osposobljavanje za zanimanje prema njihovim sposobnostima, sklonostima i dotadašnjem školskom i radnom angažiranju, u skladu s mogućnostima kazneno-popravnog zavoda. Osnovu postupanja s osuđenim malodobnicima čini uključivanje u odgojno korisno-radno angažiranje uz

odgovarajuću naknadu, omogućavanje i podsticanje veza malodobnika s društvom izvan zavoda putem pisama, telefonskih razgovora, primanja posjeta, odsustva i dr. kao i uključivanje u športsku, kulturnu, umjetničku, zabavnu aktivnost i osiguravanje uvjeta za vršenje vjerskih obreda.

- (2) Stručne osobe koje provode tretman malodobnika moraju posjedovati posebna znanja iz oblasti pedagogije, psihologije i penologije.

Članak 148.

Ostanak u kazneno-popravnom zavodu radi školovanja ili stručnog osposobljavanja

- (1) Osuđeni na kaznu malodobničkog zatvora u kazneno-popravnom zavodu za malodobnike mogu ostati najduže do navršene 23 godine, a ako do tada ne izdrže kaznu, premještaju se u kazneno-popravni zavod u kojima punodobne osobe izdržavaju kaznu zatvora izrečenu za kazneno djelo.
- (2) Izuzetno, u kazneno-popravnom zavodu za malodobnike osuđene na kaznu malodobničkog zatvora mogu ostati ako su navršili 23 godine, ako je to potrebno radi završavanja školovanja ili stručnog osposobljavanja ili ako ostatak ne izdržane kazne nije veći od šest mjeseci, ali najduže do navršene 25 godine.

Članak 149.

Sudska zaštita protiv mjera i odluka upravnika zavoda

- (1) Osuđeni koji izdržavaju kaznu malodobničkog zatvora ima pravo na sudsku zaštitu protiv mjera i odluka upravnika kazneno-popravnog zavoda u kome izdržava kaznu.
- (2) O zahtjevu osuđenog na kaznu malodobničkog zatvora za sudsku zaštitu protiv mjera i odluka iz stavka (1) ovog članka, odlučuje sudac za malodobnike suda koji je donio presudu.

Članak 150.

Radno vrijeme osuđenog

Radno vrijeme osuđenog na kaznu malodobničkog zatvora određuje se tako da mu se omogućava školovanje i stručno osposobljavanje, kao i da ima dovoljno vremena za fizičku rekreaciju, kulturno-umjetničku aktivnost, vršenje vjerskih obreda i razonodu.

Članak 151.

Pravo na odsustvo i dopisivanje

- (1) Upravnik zavoda u kome se izvršava kazna malodobničkog zatvora, pored prava iz članka 135. (*Prava malodobnika*) ovog Zakona, može odobriti osuđenoj osobi koja se primjerno ponaša i zalaže u učenju i radu, odsustvo radi posjećivanja roditelja, posvojitelja, staratelja, bračnog partnera, osobe s kojim je zasnovala izvanbračnu zajednicu, djece, posvojenika, braće i sestara, odnosno druge bliske osobe.
- (2) Odsustvo iz stavka (1) ovog članka može se odobriti dva puta u tijeku jedne godine i trajati svaki put do 14 dana, a po pravilu se odobrava u vrijeme kada se ne održava nastava.
- (3) Osobi osuđenoj na kaznu malodobničkog zatvora ne može se ograničiti dopisivanje s roditeljima, posvojiteljem, starateljem, bračnim partnerom, osobom s kojom je zasnovao izvanbračnu zajednicu, djecom, posvojenikom, braćom i sestrama.

Članak 152.
Boravak izvan zatvorskih prostorija

Osobi koja izdržava kaznu malodobničkog zatvora mora se omogućiti da izvan zatvorskih prostorija u slobodno vrijeme, na svježem zraku, provede najmanje tri sata dnevno.

Članak 153.
Odlučivanje o uvjetnom otpustu

- (1) O uvjetima otpusta osuđenog na kaznu malodobničkog zatvora odlučuje sudac za malodobnike suda koji je donio presudu.
- (2) Sudac za malodobnike odlučuje o uvjetnom otpustu na osnovu zamolbe malodobnika.
- (3) Prije donošenja odluke sudac za malodobnike će, po potrebi, usmeno saslušati malodobnika, njegove roditelje, predstavnike tijela starateljstva i druge osobe i pribaviti izvješće i mišljenje kazneno-popravnog zavoda o opravdanosti uvjetnog otpusta. Usmeno saslušanje malodobnika obvezno je ako se odlučuje o uvjetima otpusta poslije dvije trećine izdržane kazne, osim ako sudac za malodobnike, na osnovu dostupne dokumentacije, ne ocijeni da su ispunjeni uvjeti za uvjetni otpust.
- (4) O opozivanju uvjetnog otpusta, kada se za to steknu uvjeti, poslije saslušanja tužitelja za malodobnike i malodobnika, odlučuje sud koji je donio odluku o uvjetnom otpustu.

Članak 154.
Primjerena primjena odredbi Zakona o izvršenju kaznenih protumjera

- (1) Odredbe ovog Zakona kojima se uređuje upućivanje i prijem malodobnika, odlaganje i prekid izvršenja, razvrstavanje u odgojne skupine, ishrana, pravo na posjete, bavljenje fizičkom rekreacijom, mogućnost redovitog školovanja i stegovno kažnjavanje malodobnika u odgojno-popravnom domu – primjenjuju se i na izvršenje kazne malodobničkog zatvora.
- (2) U svemu ostalom na izvršenje kazne malodobničkog zatvora primjereno se primjenjuju odredbe Zakona o izvršenju kaznenih protumjera kojima se uređuje izvršenje kazne zatvora izrečene za kazneno djelo.

V.Posebne odredbe o izvršenju mjera sigurnosti

Članak 155.
Posebno odjeljenje

- (1) Mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja, kad se ne stječu uvjeti iz članka 32. (*Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje*) stavak (2) ovog Zakona, izvršava se u posebnom odjeljenju zdravstvene ustanove određenom za malodobnike.
- (2) Izvršenje mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja, obveznog liječenja od ovisnosti prilagođava se uzrastu i osobnosti malodobnika.

VI.Pomoć poslije izvršenja zavodskih mjera i kazne malodobničkog zatvora

Članak 156.
Tijelo starateljstva

- (1) Mjerodavno tijelo starateljstva dužan je da tijekom trajanja završne mjere i kazne malodobničkog zatvora održava stalnu vezu s malodobnikom, njegovom obitelji i ustanovom u koju je malodobnik smješten kako bi se malodobnik i njegova obitelj što bolje pripremili za vraćanje malodobnika u raniju socijalnu sredinu i njegovo uključivanje u daljnji društveni život.
- (2) Zavod ili ustanova u kojima se izvršavaju završne mjere i zavod u kome se izvršava kazna malodobničkog zatvora dužni su da najmanje tri mjeseca prije planiranog otpuštanja malodobnika izvijeste o tome roditelje malodobnika, posvojitelja ili staratelja, odnosno bliske srodnike s kojima je malodobnik živio, kao i mjerodavno tijelo starateljstva i predlože im mjere koje bi trebalo poduzeti za prihvaćanje malodobnika.

Članak 157.
Izveščivanje tijela starateljstva

- (1) Roditelj, posvojitelj ili staratelj, odnosno bliski srodnik s kojim je malodobnik živio prije stupanja na izdržavanje završne mjere ili kazne malodobničkog zatvora, dužan je da o povratku malodobnika u obitelj izvijesti mjerodavno tijelo starateljstva.
- (2) Mjerodavno tijelo starateljstva dužno je da malodobniku, poslije izvršenja kaznene protumjere iz stavka (1) ovog članka, pruži potrebnu pomoć.

Članak 158.
Briga o malodobniku

- (1) Mjerodavno tijelo starateljstva dužno je poslije otpuštanja malodobnika s izvršenja završne mjere ili kazne malodobničkog zatvora posebno brine o malodobniku bez roditelja, kao i o malodobniku čije su obiteljske i materijalne prilike nesređene.
- (2) Ova briga podrazumijeva naročito smještaj, ishranu, nabavku odjeće, liječenje, pomoć u sređivanju obiteljskih prilika, okončanje stručnog osposobljavanja i zapošljavanja malodobnika.

Dio šesti

KAZNENA DJELA NA ŠTETU DJECE I MALODOBNIKA

Članak 159.
Opća odredba

(1) Sudac za malodobnike, odnosno vijeće kome predsjedava sudac za malodobnike sude punodobnim počiniteljima kaznenih djela propisanih kaznenim zakonima koji važe na teritoriji Bosne i Hercegovine, ako je oštećeni u kaznenom postupku malodobna osoba kao što je:

- a) ubojstvo,
- b) čedomorstvo,
- c) sudjelovanje u samoubojstvu,
- d) protupravno lišenje slobode,
- e) otmica,

f)zlostavljanje u obavljanju službe,
g)neovlašteno optičko snimanje,
h)silovanje,
i)spolni odnošaj sa nemoćnom osobom,
j)spolni odnošaj zlouporabom položaja,
k)prinuda na spolni odnošaj,
l)spolni odnošaj s djetetom,
lj)bludne radnje,
m)zadovoljavanje pohote pred djetetom ili malodobnikom,
n)navođenje na prostituciju,
nj)iskorištavanje djeteta ili malodobnika radi pornografije,
o)upoznavanje djeteta s pornografijom,
p)rodoskvrnuće,
r)izvanbračna zajednica s mlađim malodobnikom,
s)oduzimanje djeteta ili malodobnika,
t)zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili malodobnika i napuštanje djeteta,
u)nasilje u obitelji,
v)spriječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu malodobnika,
z)zasnivanje ropskog odnosa i prijevoz osoba u ropskom odnosu (članak 185. Kaznenog zakona), trgovina ljudima (članak 186. Kaznenog zakona), međunarodno vrbovanje radi prostitucije (članak 187. Kaznenog zakona).

(2) Tužitelj pokreće i postupak protiv punodobnih počinitelja drugih kaznenih djela propisanih kaznenim zakonima, suglasno odredbama ovog dijela zakona ako ocijeni da je to potrebno radi posebne zaštite osobnosti malodobnih osoba koja kao oštećeni sudjeluju u kaznenom postupku.

Članak 160.

Provođenje kaznenog postupka

- (1) Kazneni postupak protiv počinitelja kaznenih djela iz članka 159. (*Opća odredba*) ovog Zakona vodi se prema odredbama Zakona o kaznenom postupku, s tim da se ne primjenjuju odredbe koje se odnose na kazneni nalog.
- (2) Istragu vodi tužitelj koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava djeteta i kaznenopravne zaštite malodobnih osoba.
- (3) U istražnim radnjama postupaju specijalizirane ovlaštene službene osobe koja su stekla posebna znanja iz oblasti prava djeteta i kaznenopravne zaštite malodobnih osoba.

Članak 161.

Ispitivanje djeteta i malodobnika

- (1) Kod postupanja u kaznenim predmetima protiv počinitelja kaznenih djela na štetu djece i malodobnika, pri provođenju procesnih radnji posebno će se obazrivo odnositi prema djetetu ili malodobniku na čiju štetu je učinjeno kazneno djelo, imajući u vidu njegovu dob, osobine njegove osobnosti, obrazovanje i prilike u kojim živi, kako bi se izbjegle moguće štetne posljedice na njegov budući život, odgoj i razvoj. Ispitivanje djeteta ili malodobnika će se obaviti uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.
- (2) Ako se kao svjedok ispituje dijete ili mladi malodobnik oštećen kaznenim djelom iz članka 159. ovog Zakona, takvo se ispitivanje može provesti najviše dva puta. Tužitelj ili ovlaštena službena

osoba će ispitivanje svjedoka obaviti putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka, a saslušanje će se obaviti bez nazočnosti tužitelja ili ovlaštene službene osobe u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Ispitivanje djeteta ili malodobnika će se obaviti uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.

- (3) Dijete i mlađa malodobna osoba mogu se saslušati u svom stanu ili drugom prostoru u kome boravi ili centru za socijalnu zaštitu. Pri ispitivanju svjedoka postupat će se na način kako propisuje stavak (2) ovog članka.
- (4) Dijete i mlađi malodobnik, kao svjedoci oštećeni kaznenim djelom iz članka 159. ovog Zakona kada se ispituju na sudu, prilikom ispitivanja postupit će se na način propisan u stavku (2) ovog članka tako da sud, stranke u postupku i branitelj mogu postavljati pitanja, a da ne budu nazočni u istoj prostoriji sa svjedokom. Ispitivanje djeteta ili malodobnika će se obaviti uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.
- (5) U svrhu zaštite djece i malodobnika oštećenih kaznenim djelom iz članka 159. ovog Zakona, primijenit će se i druge odgovarajuće odredbe Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.
- (6) Odredba članka 65. ovog Zakona (*Objavljivanje tijeka kaznenog postupka*) važi u kaznenom postupku protiv počinitelja kaznenih djela na štetu djece i malodobnika.

Članak 162. Zabrana suočenja

Ako se kao svjedok saslušava dijete ili malodobnik koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatiziran okolnostima pod kojima je izvršeno kazneno djelo ili pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine posebno osjetljivim, zabranjeno je vršiti njegovo suočenje s osumnjičenim, odnosno optuženim.

Članak 163. Prepoznavanje osumnjičenog odnosno optuženog

Ako prepoznavanje osumnjičenog, odnosno optuženog vrši malodobnik oštećen kaznenim djelom, takvo prepoznavanje u svim fazama postupka će se vršiti na način koji u potpunosti onemogućava da osumnjičeni, odnosno optuženi vidi malodobnu osobu.

Članak 164 Ovlasti i sastav suda

U pogledu ovlasti i sastavu suda koji sudi punodobnim počiniteljima kaznenih djela na štetu djece i malodobnika, primjereno se primjenjuju odredbe Zakona o kaznenom postupku ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Članak 165. Žurnost postupanja

Kazneni postupak za djela iz članka 159. ovog Zakona je žuran.

Dio sedmi

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 166.

Važenje pravomoćno izrečenih odgojnih mjera

- (1) Odgojna mjera pojačanog nadzora od strane roditelja, posvojitelja ili staratelja, pojačanog nadzora u drugoj obitelji i pojačanog nadzora mjerodavnog tijela socijalne zaštite koja je pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog Zakona, ne može trajati duže od vremena propisanog ovim Zakonom.
- (2) Zavodska odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu, upućivanja u odgojno-popravni dom i upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje koja je pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog Zakona, ne može trajati duže od vremena predviđenog ovim Zakonom.
- (3) Zavodska odgojna mjera pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog Zakona punodobnoj osobi koja je počinila kazneno djelo kao stariji malodobnik, a u vrijeme suđenja nije navršila 21 godinu života, zamijenit će se odgojnom mjerom pojačanog nadzora tijela socijalne zaštite.

Članak 167.

Pravomoćno izrečena kazna malodobničkog zatvora

Kazna malodobničkog zatvora pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog Zakona u trajanju dužem nego što bi se mogla izreći po odredbama članka 39. stavak (1) ovog Zakona (*Odmjeravanje kazne malodobničkog zatvora*), smanjit će se prema odredbama ovog Zakona.

Članak 168.

Postupanje u odnosu na zastaru izvršenja kazne

Odredbe članka 44. ovog Zakona (*Zastara izvršenja kazne*) važe za zastaru izvršenja kazne malodobničkog zatvora i kad je presuda izrečena prije stupanja na snagu ovog Zakona, ukoliko zastara već nije nastupila.

Članak 169.

Rehabilitacija

Odredbe članka 117. Kaznenog zakona o rehabilitaciji počinitelja kaznenih djela na kaznu malodobničkog zatvora primjenjuju se i u odnosu na osuđene prije stupanja na snagu ovog Zakona, ukoliko rehabilitacija već nije nastupila.

Članak 170.

Dosadašnji kazneni postupci

- (1) Kazneni postupak koji je pokrenut prije stupanja na snagu ovog Zakona, nastaviti će se po ovom Zakonu ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Ako je do stupanja na snagu ovog Zakona donesena odluka protiv koje je po odredbama Zakona o kaznenom postupku i drugim zakonskim propisima iz ove oblasti dozvoljen pravni lijek, a ta odluka nije dostavljena osobama koje imaju pravo na pravni lijek ili ako je pravni lijek podnesen,

ali o njemu još nije odlučeno – u pogledu prava na pravni lijek i postupak po pravnom lijeku, primijenit će se odredbe Zakona o kaznenom postupku

Članak 171. Računanje rokova

- (1) Ako je na dan stupanja na snagu ovog Zakona u predmetima iz njegove ovlasti bio u tijeku kakav rok, taj će se rok računati prema odredbama ovog Zakona, osim ako je rok po dosadašnjim propisima bio duži.
- (2) Odredbe članka 72. ovog Zakona o rokovima trajanja pritvora primjenjuju se u predmetima započetim nakon njegovog stupanja na snagu.

Članak 172. Obrazovanje

(1) O stjecanju posebnih znanja i stručnom usavršavanju sudaca za malodobnike i tužitelja za malodobnike i njihove kontinuirane obuke iz oblasti dječjih prava, prestupništva mladih i njihove kaznenopravne zaštite, brinut će se Centar za obrazovanje sudaca i tužitelja u Federaciji Bosne i Hercegovine, Centar za obrazovanje sudaca i tužitelja Republike Srpske, i to pod supervizijom Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća/savjeta Bosne i Hercegovine.

(2) Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine i Odvjetničke komore Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske brinu o stručnom usavršavanju osoba koje rade na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece, ovlaštenih službenih osoba, socijalnih radnika i odvjetnika, i to kroz suradnju s centrima za obrazovanje sudaca i tužitelja, znanstvenim ustanovama, profesionalnim udruženjima i nevladinim organizacijama, kroz stručna savjetovanja, seminare, provjere znanja i druge oblike dodatnih osposobljavanja stručnih osoba koje rade na tim poslovima.

Članak 173. Povjerenstvo za praćenje i unapređenje rada

- (1) Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine osnovat će Savjet za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog postupka i izvršenje kaznenih protumjera prema malodobnicima (u daljem tekstu: Savjet) i donijeti poslovnik o njegovom radu najkasnije u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Zakona.
- (2) Članovi Savjeta imenuju se iz reda istaknutih (umirovljenih ili aktivnih) sudaca, tužitelja, ovlaštenih službenih osoba, odvjetnika i stručnih osoba tijela socijalne zaštite koji su u dužem vremenskom periodu radili ili rade na kaznenim predmetima djece i malodobnika, kao i osobe koje se bave znanošću i koje su priznati stručnjaci u oblasti prijestupništva mladih i kaznenopravne zaštite djece i malodobnika.
- (3) Savjet podnosi Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine inicijative, prijedloge, mišljenja i analize koje se odnose na prijestupništvo mladih i kaznenopravnu zaštitu djece i malodobnika, na postupanje s njima prema odredbama ovog Zakona, kao i na druge pravce rada s ovom populacijom

Članak 174. Prestanak važenja

(1) Stupanjem na snagu ovog Zakona prestaju važiti odredbe o malodobnicima glave X. Kaznenog zakona i glave XXVI. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine kao i Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih protumjera, pritvora i drugih mjera

(2) Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske i Skupština Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine će uskladiti odredbe svojih kaznenih zakona, zakona o kaznenom postupku i zakona o izvršenju kaznenih protumjera s ovim Zakonom najkasnije u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 175. Stupanje na snagu

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», a primjenjivat će se od 1. ožujka 2009. godine.

PS BiH broj: _____

_____ 2008. godine

S a r a j e v o

**PREDSJEDAVAJUĆI
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH**

**PREDSJEDAVAJUĆI
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH**

O B R A Z L O Ž E N J E

I. - USTAVNO-PRAVNI OSNOV ZA UVOĐENJE PROPISA

Ustavni osnovi za donošenje Zakona o malodobnim počiniteljima kaznenih djela i kaznenopravnoj zaštiti djece i malodobnika, sadržan je u članku II. 2. prema kojem prava i slobode koje određuju EKLJ i njeni Protokoli imaju prioritet nad svim drugim zakonima, članku II. 3. c), prema kojem je osnovno ljudsko pravo, pravo na pošteno saslušanje u građanskim i kaznenim predmetima, i druga prava u svezi s kaznenim postupkom, kao i u članku IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine prema kojem je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine mjerodavna za donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva ili za vršenje funkcija Skupštine Bosne i Hercegovine po Ustavu.

II. - RAZLOZI ZA UVOĐENJE PROPISA

Već više od 100 godina (točnije od donošenja Zakona o sudu za malodobnike u državi Illinois, SAD – *Juvenile Court Act*, 1899. godine), sudstvo za malodobnike je predmetom ozbiljne, često i kontradiktorne rasprave. Vrlo su žive rasprave o sadržaju, pravcima i načinima reakcije društva, odnosno države na pojavu malodobničkog prijestupništva. Kaže se da u spomenutih 100 godina, koliko god je istaknuto problema o pitanjima malodobničkog prijestupništva - da je isto toliko ponuđeno i odgovora. Tako se u okviru pitanja reforme malodobnog kaznenog prava, preodgoj činilo (ili čini) nespornim i jasnim pravcem u reakciji na malodobničko prijestupništvo. Istodobno, u okviru sudstva za malodobnike pokazalo se da je represivna reakcija u suprotnosti s idejom preodgoja, odnosno da su te dvije kategorije nespojive. Također se pokazuje da je malodobničko prijestupništvo složena pojava, koja se mijenja, naročito u posljednjih 30 godina. Ove promjene se kreću od porasta do pada malodobničkog prijestupništva, odnosno do promjena u njegovoj strukturi u smislu da su nazočna vrlo teška (neki ih zovu ekscesna) kaznena djela, kao i nasilna kaznena djela. Nesporno je da danas djeca i malodobnici sazrijevaju brže i brže odrastaju, što ima za posljedicu diferenciranog pristupa prema njima. Jasno je da su već odavno jasno istaknuti zahtjevi o poštovanju prava i sloboda čovjeka u okviru sudstva za malodobnike. U tom smislu je i Konvencija o pravima djeteta postavila standard o materijalnopravnom i procesnopravnom položaju malodobnog izvršitelja kaznenog djela; standard koji će odgovarati zahtjevu uvažavanja osnovnih ljudskih prava.

U traženju odgovora na pitanje kako oblikovati društvenu, odnosno državnu reakciju na malodobničko prijestupništvo, uzimaju se u obzir općeobvezujući standardi međunarodnih dokumenata (npr., članak 40. Konvencije o pravima djeteta, članak 17. Pekinških pravila, ili odredbe Europske konvencije o ostvarivanju prava djeteta). Prema njima, poštovanje osnovnih prava čovjeka u reakciji na malodobničko prijestupništvo znači istodobno i uvažavanje malodobnikove starosti, njegov preodgoj, poticanje pozitivnih promjena, ponovno uključivanje u društvo, obrazovanje, što, konačno, odgovara i potrebama konkretnog društva.

Prema saznanjima iz literature, a koja se opet naslanjaju i na empirijska istraživanja i proučavanja, sudstvo za malodobnike bi moralo biti više aktivno na području svog djelovanja u smislu da nudi nove oblike reakcije na malodobničko prijestupništvo, posebno na njegove nove specifičnosti, oblike i potrebe. Dakle, u okviru malodobničkog prijestupništva, među postojećim modelima preodgoja i kažnjavanja moraju se razvijati i drugi oblici postupanja s malodobnim prijestupnikom. S tim u svezi, novije uporednopravne analize sudstva za malodobnike u Europi predlažu slijedeći sistem slojevite reakcije na kaznena djela koja vrše malodobnici, polazeći od načela da se u reakciji na malodobničko prijestupništvo treba kretati od lakših mjera prema težim mjerama, odnosno da se teže mjere izriču onda kad je to neophodno potrebno:

- neformalna izvansudska postupanja i pristupi,
- slabije formalne reakcije u okviru tužiteljstva ili policije (npr., upozorenja i drugi oblici tzv. diverzijskih postupaka ili postupaka odvratanja),
- mjere koje su u mjerodavnosti službi socijalnog staranja (npr., trening, ili nadzor),
- izricanje uputa i zabrana (npr., naknada štete, novčana kazna, rad za zajednicu),
- izricanje protumjera (vezano za oduzimanjem slobode, npr., zavodska mjera),
- protumjere koje su strože, koje su *ultima ratio*, i koje su u svezi s težinom kaznenog djela.

Razvoj malodobničkog kaznenog prava u Bosni i Hercegovini, koji se odvijao po određenim zakonitostima koje se mogu proučavati s duže ili kraće vremenske distance, na kraju XX. stoljeća donio je nova gibanja i nove oblike društvene i državne reakcije na malodobničko prijestupništvo. Misli se na takve oblike koji predstavljaju alternativu klasičnim kaznenopravnim i kaznenoprocenim mjerama kojima se otklanjaju neželjene i štetne posljedice kaznenopravnih protumjera. U tom smislu, vrlo važan (ako ne i prijeloman) trenutak u preispitivanju malodobničkog prijestupništva nastupio je 1998. godine kada je stupio na pravnu snagu Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu 1. srpnja 2003. godine Naime, u trenutku kada u Europi i SAD već postoji razvijen sistem alternativnih mjera ne samo za malodobne izvršitelje kaznenih djela, već i za punodobne počinitelje kaznenih djela, i naravno njihove (prve) kritike ili dileme s tim u svezi, Bosna i Hercegovina, tek je bila dobila zakonodavstvo (ili propise u materijalnom i procesnom kaznenom zakonodavstvu), koje je predstavljalo suvremeni pristup u tretiranju malodobničkog prijestupništva. Ako danas 'pređemo' preko vremena od uvođenja alternativnih mjera i «djelovanju» tih zakonskih rješenja u Bosni i Hercegovini može se zaključiti da je riječ o mjerama od kojih se mnogo očekivalo. I, drugo, to je trebala biti polazna točka (neka vrsta testa) za rješavanje sličnih pitanja u postupku protiv punodobnog izvršitelja kaznenog djela.

Uz uvođenje alternativnih oblika reakcije na društveno neprihvatljivo ponašanje malodobnika, razvoj malodobničkog kaznenog prava u Bosni i Hercegovini obilježen je i reformama kaznenog(materijalnog, procesnog i izvršnog) zakonodavstva. Evolucija kaznenog zakonodavstva o malodobnicima bila je obilježena prihvaćanjem modernih trendova u malodobničkom kaznenom zakonodavstvu. Drugim riječima, ovi procesi išli su u pravcu izbjegavanja klasične kaznenopravne reakcije na društveno neprihvatljivo ponašanje malodobnika. To je imalo za posljedicu uvođenje instituta u malodobničko kazneno zakonodavstvo koji su trebali odgovoriti najboljim interesima ove populacije, a dobar primjer takve reforme jesu alternativne mjere.

Značajne novine sadržane u Nacrtu su:

1. U cilju zaštite najboljih interesa malodobnika, predviđa se formiranje odjeljenja za malodobnike koja se sastoje od jednog ili više sudaca za malodobnike i Vijeća za malodobnike. Odjeljenja za malodobnike predviđaju se samo za prvostupanjske sudove, dok se u drugostupanjskim sudovima predviđa angažiranje na predmetima malodobničkog prijestupništva sudaca osposobljenih za rad s malodobnicima.

2. Suci za malodobnike, tužitelji, odvjetnici i drugi subjekti koji sudjeluju u postupku prema malodobnicima moraju imati posebna znanja iz oblasti prava djeteta i malodobničkog prijestupništva. S tim u svezi, Nacrtom se predviđa zakonska obveza u provođenju obrazovanja svih onih koji rade u predmetima malodobničkog prijestupništva.

3. Nacrtom je predviđeno sudjelovanje stručnih suradnika u okviru sudova i tužiteljstava, s posebnim zadacima u postupku koji se vodi prema malodobniku.

4. Nacrtom se potencira program alternativnih mjera i insistira na donošenju posebnih propisa - kako bi se stvorili posebni uvjeti za njihovu primjenu.

5. Kao naročita protumjera prema malodobnicima predlažu se. tzv. posebne obveze koje sud izriče malodobniku u cilju uspješnijeg odvratanja od devijantnog ponašanja.

6. Predlaže se skraćivanje trajanja zavodskih i drugih odgojnih mjera jer praktična iskustva ukazuju na potrebu za takvim zakonskim normiranjem.

7. U okviru postupka prema malodobnicima, Nacrtom je predloženo da se pripremni postupak (istraga) prenese u mjerodavnost tužitelja. Za ovakvo rješenje uporište je nađeno u zahtjevima prakse.

8. Posebna pozornost posvećena je kreiranju rješenja koja se odnose na lišavanje slobode i pritvor malodobnika, pri čemu su uzeti u obzir odgovarajući međunarodni standardi.

9. I u ovom Nacrtu postoje odredbe koje vode računa o djelotvornosti postupka prema malodobnicima. Uzimajući u obzir Nacrt u cjelini, ovakve odredbe doprinose da se kod težih kaznenih djela ostvari svrha postupka prema malodobnicima, odnosno da se kod lakših kaznenih djela izbjegne dugotrajni postupak.

10. U procesu izvršenja kaznenih protumjera prema malodobnicima, pojačan je sudski nadzor nad njihovim izvršenjem.

11. Posebno poglavlje u Nacrtu su kaznena djela na štetu djece i malodobnika. Ovim odredbama nastoji se pružiti adekvatna zaštita žrtvama u tijeku postupka. U tom smislu, a po uzoru na suvremena zakonodavstva, predviđeni su posebni oblici ispitivanja djece i malodobnika, kao žrtava specifičnih kaznenih djela.

Prateći međunarodne standarde u ovoj oblasti, bilo je potrebno pristupiti izradi odvojenog zakonodavstva za malodobnike. Po uzoru na suvremene zakonodavne sisteme, ovaj nacrt Zakona o malodobnim izvršiteljima kaznenih djela sadrži cjeline koji sistematski rješavaju pitanja malodobničkog prijestupništva. U tom smislu, ovaj nacrt obuhvata odredbe o materijalnom i procesnom kaznenom pravu, o organizaciji sudova za malodobnike, zatim o izvršenju protumjera koje se izriču malodobnim počiniteljima kaznenih djela, kao i dio koji se odnosi na kaznena djela izvršena na štetu djece i malodobnika.

Od posebnog je značaja da će stupanjem na snagu predloženog zakona, prestati važiti odgovarajuće odredbe (Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta) kaznenih zakona, zakona o kaznenom postupku i zakona o izvršenju kaznenih protumjera, koje se odnose na malodobničko kazneno sudstvo. To znači da će se u ovako značajnoj oblasti na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine primjenjivati poseban i jedinstven zakonski tekst koji na potpuno novi način regulira pitanje malodobničkog prijestupništva i društvene reakcije na njega.

III. - USKLAĐENOST PROPISA S EUROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

Bosna i Hercegovina je ratificirala Konvenciju UN o pravima djeteta i ona je postala pravno obvezujuća. Potpisivanjem Daytonskog sporazuma 1995. godine Bosna i Hercegovina ratifikacijom Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta je preuzela obvezu poštivanja

ovog međunarodnog dokumenta, a time i obvezu da u okviru nacionalne jurisdikcije utvrdi skupinu zakona, pravila i odredbi koje se posebno primjenjuju na malodobne prijestupnike, institucije i tijela kojima su povjerene funkcije malodobničkog sudstva, a koji imaju za cilj da:

- odgovore na različite potrebe malodobnih prijestupnika, štiteći istodobno njihova osnovna prava;
- odgovore na potrebe društva;
- osiguraju i provedu temeljnu i pravednu primjenu ovih pravila.¹

Sudbeni sistem mora se zasnivati i na osnovnim načelima međunarodnog prava: najbolji interes djeteta, pravo na život, opstanak i razvoj, nediskriminacija i poštivanje mišljenja djeteta. Potencirajući dobrobit malodobnika i osiguravajući da svaka reakcija prema malodobnim prijestupnicima uvijek bude u razmjeri (načelo razmjernosti) s okolnostima koje se tiču i prijestupnika i prijestupa², ne uzima se u obzir samo težina prijestupa nego se cijene osobnost i osobne karakteristike malodobnika. Malodobničko sudstvo u užem smislu podrazumijeva tretman djece (dječaka i djevojčica ispod 18 godina) koji su došli u sukob sa zakonom, a u širem smislu odnosi se na tretman djece od trenutka kada dođu u sukob sa zakonom, utvrđivanje osnovnih uzroka zbog kojih djeca dolaze u sukob sa zakonom, prevenciju takvog ponašanja i reintegraciju djece³. S obzirom da su mlade osobe bića u razvitku, sve mjere koje se poduzimaju prema njima trebaju biti obrazovne prirode i trebale bi, u najboljem slučaju, biti provedene u prirodnom okruženju malodobnika, uključiti lokalnu i širu zajednicu.⁴

Pored Konvencije UN o pravima djeteta, međunarodni okvir za malodobničko sudstvo čine:

-Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za administraciju sudskog sistema za malodobne prijestupnike - Pekinška pravila (1985.),

-Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju malodobničke delikvencije - Rijadske smjernice (1990.),

- Pravila Ujedinjenih naroda o zaštiti malodobnika lišenih slobode - JDL (1990.),

-Smjernice za djelovanje prema djeci u sistemu kaznenog sudstva - Bečke smjernice (1997.),

-Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za alternativne kaznene mjere-Tokijska pravila (1990.).

Dok je Konvencija UN o pravima djeteta obvezujući dokument, pravila i smjernice su "meki" zakoni zbog čega nisu direktno obvezujući dokumenti za međunarodna, nacionalna i lokalna zakonodavna tijela, ali ona su mnogo detaljnija i predstavljaju dobru praksu i poželjno postupanje kod uređenja malodobničkog sudstva.

---

¹ Standardna minimalna pravila UN za primjenu sudskih postupaka prema malodobnicima pravilo 2.3

² Standardna minimalna pravila UN-a za primjenu sudskih postupaka prema malodobnicima: pravilo 5.1

³ Tuzla:Trening iz oblasti malodobničkog prijestupništva-prezentacija Nikhil Roj (2003)

⁴ Jasmina Kosović: " Sankcije prema maloljetnim učiteljima krivičnog djela" – Treće godišnje savjetovanje "Aktuelna pitanja primjene krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini", Neum, 2004 .

Međunarodna zajednica je usvojila i druge međunarodne instrumente za opću primjenu ljudskih prava koji su također važni za malodobničko sudstvo, a prethodili su Konvenciji o pravima djeteta. Oni uključuju:

- Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima (1948.)
- Sporazum Ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima (1986.) i
- Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950.)

Mnoge od ovih odredbi su ugrađene u Konvenciju o pravima djeteta.

Ciljevi malodobničkog sudstva

"U svim akcijama u svezi s djecom, bez obzira poduzimaju li ih javne ili privatne društvene institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonodavna tijela, najbolji interes djeteta bit će od prvenstvenog značaja"

(članak 3. Konvencije o pravima djeteta)

Svako dijete za koje se navodi ili je optuženo za kršenje kaznenog zakona ima pravo da se prema njemu postupa tako da se:

- unapređuje osjećanje dostojanstva i vrijednosti,
- osnažuje dječje poštovanje prema ljudskim pravima i osnovnim slobodama drugih,
- uzima u obzir starost djeteta,
- poželjnost dječje reintegracije i
- dječje preuzimanje konstruktivne uloge u društvu

(članak 40.(1) Konvencije o pravima djeteta)

Uspostavljanje posebnog sistema za malodobničko sudstvo

Država ugovornica treba nastojati da uspostavi sistem za malodobničko sudstvo i pomogne u "uspostavi zakona, procedura, vlasti i institucija koje se posebno bave djecom za koja se navodi, optužena ili je ocjenjeno da su prekršila kazneni zakon".

(i članak 40.(3)Konvencije o pravima djeteta)

Pekinška pravila ⁵ daju putokaz zakonodavstvima zemalja kako urediti malodobničko sudstvo ne navodeći uzrast definiraju da "malodobnik jeste dijete ili mlada osoba koja se, u dotičnom pravnom sistemu u pogledu prijestupa može tretirati drukčije od odraslih", na ovakav način ostavljajući mogućnost da se osobama starosne dobi od 18 ili više godina može suditi pred sudovima koji nisu za odrasle.

(Pekinško pravilo 2.2 (a) i pravilo 3.3)

U pravnim sistemima koji poznaju pojam minimalnog uzrasta za kaznenu odgovornost malodobnika, te granice neće biti vezane za suviše rani uzrast, imajući u vidu emotivnu, mentalnu i intelektualnu zrelost.

(Pekinško pravilo 4.1)

„Malodobničko sudstvo će biti shvaćeno kao nerazdvojan dio nacionalnog razvojnog procesa svake zemlje..." *(Pekinško pravilo 1.4)*

Sistem malodobničkog sudstva će potencirati dobrobit malodobnika i osiguravati da svaka reakcija prema malodobnim prijestupnicima uvijek bude u razmjeri s okolnostima koje se tiču i prijestupnika i prijestupa.

(Pekinško pravilo 5.1)

Konvencija o pravima djeteta UN u članku 40. stavak 3. točka (b) za djecu koja su optužena ili za koju je utvrđeno da su prekršila zakon potiče da "kada je to god primjereno i poželjno, države donesu mjere za postupanje s malodobnim počiniteljima kaznenih djela bez pribjegavanja sudskim postupcima uz osiguranje punog poštivanja ljudskih prava i pravne zaštite"

Standardna minimalna pravila UN za primjenu sudskih postupaka prema malodobnicima iz 1985. godine (Pekinška pravila) preporučuju: "Kada je to primjereno, treba razmotri mogućnost rješavanja slučajeva malodobničke delinkvencije bez redovitog suđenja pred kompetentnim tijelom"⁶

Društvena reakcija Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju iz 1987. godine (CE R /87/20) sadrži istu preporuku da malodobnike treba odvratiti od činjenja kaznenih djela "posredovanjem na razini tužiteljstva (obustava postupka) ili na razini policije u zemljama gdje policija ima ovlasti tužiteljstva kako bi se spriječio doticaj malodobnika sa sistemom kaznenog sudstva, te posljedice takvog doticaja.." ⁷

Kako bi omogućio veću fleksibilnost u skladu s prirodom i težinom prijestupa, s osobnošću prijestupnika i zaštitom društva, te kako bi se izbjegla uporaba mjere zatvaranja, sistem kaznenog sudstva bi trebao osigurati širok spektar alternativnih kaznenih mjera, od onih prije

---

⁵ Rezolucija Generalne skupštine broj 40/33 od 29.11.1985. godine

⁶ Pekinška pravila: pravilo 11.1

⁷ Društvena reakcija Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju: II. *Preusmjeravanje i medijacija pod 2.*

suđenja do odluka nakon izricanja presude. Broj i oblik dostupnih kaznenih alternativnih mjera treba se odrediti na onaj način kojim će dosljedno izricanje kazne i dalje biti moguće.

(Standardna minimalna pravila UN za alternativne kaznene mjere (nezavodske/neinstitucionalne mjere), u daljem tekstu Tokijska pravila-pravilo 2.3)

Alternativne kaznene mjere će se zasnivati na ocjeni ustanovljenih kriterija u smislu prirode i težine prijestupa, te osobnosti i prošlosti prijestupnika, svrhe izricanja kazne i prava žrtve.

(Tokijska pravila-pravilo 3.2)

Ukoliko postoji mogućnost za izvješće o socijalnom statusu, sudsko tijelo može koristiti izvješće koji je pripremio ovlaštenu službenik ili ustanova. Izvješće treba sadržavati socijalne podatke o prijestupniku, a koje se tiču vrste prijestupa koje je prijestupnik počinio ranije te aktualne prijestupe. Izvješće treba također sadržavati informacije i preporuke relevantne za odlučivanje o presudi. Izvješće će biti činjeničan, objektivna, nepristran, s jasno naznačenim mišljenjem (*socijalna anamneza*).

(Tokijska pravila-pravilo 7.1)

Sudska tijela, imajući na raspolaganju nekolicinu alternativnih kaznenih mjera, trebaju tijekom donošenja odluke uzeti u obzir i potrebe prijestupnika za rehabilitaciju, zaštitu društva i interese žrtve koja se treba konzultirati kad god je to prikladno.

(Tokijska pravila-pravilo 8.1)

Tijela koja donose odluku o presudi, mogu odrediti neku od slijedećih mjera:

- a) usmene protumjere, kao što su opomena, ukor, upozorenje;
- b) uvjetno puštanje na slobodu;
- c) statusne kazne;
- d) ekonomske protumjere i novčane kazne;
- e) zapljenjivanje ili nalog o oduzimanju;
- f) odšteta žrtvi ili nalog o kompenzaciji
- g) uvjetna ili odgođena kazna;
- h) uvjetna kazna i sudski nadzor;
- i) nalog o radu u zajednici;
- j) upućivanje u stegovni centar (*ustanova otvorenog tipa*);
- k) kućni pritvor;
- l) bilo koji drugi oblik neinstitucionalnog tretmana;
- m) neke kombinacije gore navedenih mjera.

(Tokijska pravila-pravilo 8.2)

Kako bi se osiguralo da se mjere prema malodobnicima provode po mogućnosti u prirodnom okruženju malodobnika, te da mjere poštuju njihovo pravo na obrazovanje, njihovu osobnost, te unapređuje njihov osobni razvoj.

(Društvena reakcija Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju iz 1987. godine (CE R /87/20) IV Mjere-11.)

Država treba jamčiti kako niti jedno dijete neće biti izloženo mučenju ili drugom okrutnom, nehumanom ili ponižavajućem postupanju, niti nezakonitom lišavanju slobode, kao i da smrtna kazna ili doživotni zatvor bez mogućnosti oslobađanja ne budu dosuđeni za djela koja izvrše osobe mlađe od 18 godina. Uhićenje, zadržavanje u pritvoru i zatvaranje djeteta primjenjuje se kao posljednja moguća mjera i to na najkraći mogući vremenski period, uz jamstvo da tom prilikom dijete bude odvojeno od odraslih, a ima pravo na pravnu i drugu pomoć, kao i pravo na održavanje doticaja s svojom obitelji.

(članak 37. (a) Konvencije o pravima djeteta

Uhićenje, pritvor ili zatvaranje djeteta odvijat će se u skladu sa zakonom i bit će poduzeto samo kao posljednja mjera i na što kraće odgovarajuće vrijeme.

(članak 37. (b) Konvencije o pravima djeteta i Pekinško pravilo 17.1.b)

Lišavanje osobne slobode neće biti nametnuto osim ako je malodobnik osuđen za ozbiljno djelo koje uključuje nasilje nad drugom osobom ili pokazuje upornost u činjenju drugih ozbiljnih djela, kao i u slučajevima kada ne postoji drugi odgovarajući odgovor.

(Pekinško pravilo 17.1.c)

Prema međunarodnim zakonima lišavanje osobne slobode nastupa kada se osobi onemogućava ostvarivanje prava koja su inače omogućena. Ovo podrazumijeva "svaki oblik pritvora ili zatvaranje djeteta ili upućivanje djeteta u javnu ustanovu, iz koje nije dozvoljen dragovoljni odlazak, prema naredbi bilo koje sudske ustanove, upravne ili javne vlasti"

(Pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 11 (b))

Mjerodavno tijelo će na raspolaganju imati široki spektar alternativa nakon izricanja presude kako bi se izbjegla institucionalizacija i kako bi se pomoglo prijestupnicima tijekom njihove reintegracije.

- Odluke nakon izricanja presude mogu uključivati:
- a) dopust ili upućivanje u poluotvorene ustanove;
  - b) otpust zbog rada ili obrazovanja;
  - c) različiti oblici uvjetne kazne;
  - d) smanjenje zatvorske kazne;
  - e) pomilovanje.

(Tokijska pravila-pravilo 9.1 i pravilo 9.2))

Osigurati da je izrečena mjera utvrđenog trajanja, da je mogu izreći samo sudske ili administrativne vlasti, te da iste vlasti mogu okončati tu mjeru prije isteka njenog trajanja.

(Društvena reakcija Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju iz 198.7 godine (CE R /87/20) IV Mjere-12.)

Ukoliko alternativne mjere podrazumijevaju nadzor, provoditi će ih mjerodavno tijelo prema preciznim uvjetima koje propisuje Zakon. Nadzor i tretman se trebaju periodično revidirati te prilagoditi ako je to potrebno.

(Tokijska pravila-pravilo 10. i pravilo 10.3)

Kada se odluči da je tretman potreban, trebaju se učiniti naponi te shvatiti prošlost prijestupnika, njegova osobnost, sklonosti, inteligencija, vrijednosti i posebne okolnosti koje su dovele do prijestupa.

(Tokijska pravila-pravilo 13.3)

Prava koja treba poštivati u svim fazama kaznenog postupka jer su ključni elementi za pošteno i pravično suđenje, ugrađena su u članak 40. Konvencije o pravima djeteta, Pekinškim pravilima (vidi pravilo 7) i drugim međunarodnim dokumentima, a odnose se na:

- pravo da se djetetu jasno kaže zbog čega se optužuje,
- pravo o ne izjašnjavanju (da se brani šutnjom)
- pravo o smatranju nevinim dok se ne dokaže suprotno (pretpostavka nevinosti),
- pravo da mu se priznanje ne iznuđuje silom,
- pravo na pravnu pomoć u pripremi za sudski postupak,
- pravo na nazočnost roditelja ili staratelja,
- pravo na djelotvoran pravni lijek,
- pravo na provođenje postupka " bez odgađanja ",
- pravo na unakrsno ispitivanje svjedoka druge strane i dovođenje i saslušavanje vlastitih svjedoka pod jednakim uvjetima.

Proces se ne može smatrati poštenim ukoliko je bilo koje od predviđenih prava ranije povrijeđeno.

I. članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i slobodama tiče se prava na pravično i pošteno suđenje i sadrži niz odredaba koje se odnose na pravni postupak i svakome tko je optužen, bez obzira na starosnu dob, jamči minimalna prava. O ovim pravima govori i Preporuka Vijeća Europe br. R (87) 20 o odgovoru društva na malodobničko prijestupništvo u odjeljku III. Postupak prema malodobnicima, točka 8.

Zemlje trebaju ... izraditi specijalne procedure uzimajući u obzir specifične potrebe djeteta, a redoviti sudovi trebaju uključiti ovakve procedure kao alternative tamo gdje je to prikladno.

(Provođenje malodobničkog sudstva-Bečka pravila-B.Posebni ciljevi pod d.)

Kada se slučaj malodobnog prijestupnika ne rješava bez pribjegavanja formalnom suđenju, malodobnikom će se baviti mjerodavno tijelo (sud, vijeće itd.) u skladu s načelom poštenog i pravičnog suđenja vođenog "u atmosferi razumijevanja" koja će dozvoliti malodobniku da u njemu sudjeluje i da se slobodno izrazi.

(Pekinška pravila-pravilo 14)

Treba se osigurati za sve aktere uključene u različite faze postupka (policija, odvjetnici, tužitelji, suci, socijalni radnici) da su prošli specijaliziranu obuku o zakonu koji se odnosi na malodobnike i malodobničko prijestupništvo.

(Preporuku Vijeća Europe br. R (87) 20 točka 9. poglavlje III.)

Prije nego što mjerodavno tijelo donese konačnu odluku prije izricanja kazne, porijeklo i okolnosti u kojima živi malodobnik ili uvjeti pod kojim je izvršen prijestup bit će propisno ispitani kako bi se olakšalo mjerodavnom tijelu da donese promišljenu presudu.

(Pekinška pravila-pravilo 16.1)

Specijalni tretman koje malodobne osobe trebaju imati tijekom procesa proizlazi iz prava da se tretira "na način koji je u skladu s unapređenjem djetetovog osjećaja dostojanstva i osjećanja osobne vrijednosti..., čime se uzima u obzir uzrast djeteta ... " Postupak od strane kompetentnog i nepristranog tijela treba se voditi ekspeditivno, u nazočnosti roditelja i uz poštovanje djetetove privatnosti, a ako se proces vodi pred kamerama, djetetov identitet tisk ili tijelo ne smiju otkriti. Sudski postupak i smještaj u kaznene institucije trebaju biti izbjegnuti kad god je to moguće i zamijenjeni različitim mjerama koje obuhvaćaju: brigu, nadzor, uvjetno kažnjavanje, prihvata, obrazovanje i program stručne obuke, a sve u najboljem interesu djeteta.

(članak 40. Konvencije o pravima djeteta).

Osigurati da se mjere prema malodobnicima provode po mogućnosti u prirodnom okruženju malodobnika, te da mjere poštuju njihovo pravo na obrazovanje, njihovu osobnost, te unapređuje njihov osobni razvoj.

(Društvena reakcija Vijeća Europe na mladenačku delinkvenciju iz 1987. godine (CE R /87/20) IV Mjere-11.)

Malodobnici će tijekom cijelog postupka imati pravo da ih predstavlja pravni savjetnik ili pravo na besplatnu pravnu pomoć, kada je u dotičnoj zemlji predviđena takva pomoć.

Roditelji i staratelji će imati pravo na sudjelovanje u postupku, a od njih mjerodavno tijelo može tražiti u interesu malodobnika, njihovu nazočnost. Njima međutim može u interesu djeteta biti uskraćeno sudjelovanje.

(Pekinška pravila-pravilo 15 i Preporuka Vijeća Europe br. R (87) 20. točka 8 poglavlje II.I)

O optužbi protiv malodobnika će se odlučiti bez odlaganja od jednog ovlaštenog, neovisnog i nepristranog sudskog tijela ili vlasti na poštenoj raspravi u skladu sa zakonom, u nazočnosti zakonske ili druge odgovarajuće pomoći, i da će se, osim ako se bude smatralo da to nije u najboljem interesu djeteta, posebno uzeti u obzir njegova starost ili situacija, kao i njegovih roditelja odnosno zakonskih staratelja;

Ispitat će se svjedoci protiv njega i osigurati će se i sudjelovanje i ispitivanje svjedoka u njegovu korist, pod jednakim uvjetima.

(članak 40. (2) b (iii) (iv) Konvencije o pravima djeteta)

Djetetu koje je u stanju da oblikuje svoje vlastite stavove, jamči se pravo da takve stavove slobodno izražava po svim pitanjima koja se djeteta tiču, a stavovima će se pridavati odgovarajuća važnost u skladu s uzrastom i zrelošću djeteta.

Dijete će posebno dobiti priliku da bude saslušano u bilo kakvom sudskom ili upravnom postupku koji se djeteta tiče...

(članak 12. Konvencije o pravima djeteta)

Malodobnik ima pravo govoriti i, ukoliko je to potrebno, dati mišljenje o mjerama koje se za njega predviđaju.

Preporuka Vijeća Europe br. R (87) 20. točka 8. poglavlje III.)

U svim fazama postupka bit će jamčeno pravo ... da pozove i suoči se sa svjedocima i ispita ih. Prava i mogućnost da traži mišljenje drugog vještaka ili bilo kakvu drugu istražnu radnju.

(Pekinška pravila-pravilo 7.1 i Preporuka Vijeća Europe br. R (87) 20 točka 8. poglavlje II.I)

Imajući u vidu različite posebne potrebe malodobnika, kao i niz raspoloživih mjera, bit će dozvoljena odgovarajuća sloboda odlučivanja u svim fazama postupka i na različitim razinama sistema malodobničkog sudstva, uključujući istragu, kazneno gonjenje, presuđenje i praćenje provođenja odluka

(Pekinška pravila-pravilo 6.1)

Lišenje slobode treba se vršiti pod uvjetima i okolnostima koje osiguravaju poštivanje ljudskih prava malodobnika. Malodobnici lišeni slobode trebaju imati zajamčene sadržajne aktivnosti i programe koji služe unapređenju i održavanju njihovog zdravlja, samopoštovanja,

razvijanju njihovog osjećaja odgovornosti i poticanje ponašanja i sposobnosti koje će im pomoći u razvitku kao potencijalnih članova zajednice.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 12)

Što je moguće prije od trenutka prijema, svaki malodobnik treba biti intervjuiran i treba psihološko i socijalno izvješće koji identificiraju činitelje relevantne za određeni tip i razini staranja i zahtijevanog programa za malodobnike.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 27)

Malodobnici lišeni slobode imaju pravo na smještaj i usluge koje zadovoljavaju sve zdravstvene potrebe i ljudsko dostojanstvo.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 31)

Svaki malodobnik u uzrastu za obvezno školovanje ima pravo na obrazovanje koje odgovara njegovim/njenim potrebama i takvo obrazovanje osigurati izvan zatvorske ustanove gdje je to god moguće, osigurati mu pristup knjižnici, zanatsku obuku, pravo izbora vrste rada, dopunsku zanatsku obuku uz pravednu naknadu koju obavlja.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravila od 38-46)

Svaki malodobnik ima pravo na odgovarajući termin za slobodne dnevne aktivnosti na otvorenom zraku, osiguran odgovarajući prostor i opremu za aktivnosti, dnevnu razonodu, fizičke aktivnosti za koje je u stanju sudjelovati.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 47)

Svaki malodobnik ima pravo da zadovoljava svoje religijske i duhovne potrebe.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 48)

Svaki malodobnik ima pravo na odgovarajuću zdravstvenu zaštitu, liječnički pregled po prijemu u zatvorsku ustanovu, odmah pregledan zbog bolesti na koju se žali ili pokazuje, zbog mentalne bolesti da bude liječen u posebnim neovisnim medicinskim institucijama, sudjelovanje u posebnim programima prevencije i rehabilitacije od zlouporabe droga, pravo na lijekove kada je to neophodno za medicinski tretman uz pristanak pravilno izviještenog malodobnika.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravila od 49-55)

Malodobnik treba biti izviješten u najkraćem roku o smrti, ozbiljnoj bolesti ili ozljedi bilo kojeg bliskog člana obitelji i omogućiti nazočnost sprovedu preminulog ili posjeti teško oboljelog srodnika.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 55)

Svaki malodobnik ima pravo na komunikaciju sa vanjskim svijetom, primati redovite i česte posjete, na praćenje dnevnog i periodičnog tiska, gledanje televizijskih programa, filmova, na dopisivanje, neograničenu komunikaciju s obitelji i odvjetnikom, s osobama po vlastitom izboru komunicirati telefonom, primati poštu ...

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravila od 59-62)

Sredstva prinude i prisile mogu biti korištena samo u izuzetnim slučajevima, kada su svi drugi metodi kontrole iscrpljeni ili bili neuspješni, i samo na izričito ovlaštenje koje je dano u skladu sa zakonom i unutarnjom regulativom. Oni ne smiju prouzrokovati poniženje ili degradaciju, i trebaju biti korišteni restriktivno i samo u najkraćem vremenskom periodu. Po naređenju direktora uprave, takvim sredstvima se može pribjeći radi sprječavanja malodobnika od samoozljeđivanja, ozljeđivanja drugih ili ozbiljnog uništenja imovine. U takvim slučajevima direktor se treba odmah savjetovati s medicinskim ili drugim relevantnim osobljem i o tome izvijestiti više vlasti.

(Pravila UN o zaštiti malodobnika lišenih slobode-pravilo 64).

Nošenje i uporaba oružja od strane osoblja trebaju biti zabranjeni u bilo kojoj ustanovi u kojoj su zatvoreni malodobnici.

(Pravila UN o zaštiti malodobnika lišenih slobode-pravilo 65).

Sve stegovne mjere i postupci trebaju se vršiti u interesu sigurnosti i sredenog zajedničkog života uz razvijanje osjećaja pravednosti, samopoštovanja i poštovanja osnovnih prava svih osoba.

(Pravila UN za zaštitu malodobnika lišenih slobode-pravilo 66)

IV. - PROVEDBENI MEHANIZMI I OSIGURAVANJE POŠTIVANJA PROPISA

Provedba ovog Zakona osigurana je prvenstveno kroz postojanje sudskih tijela.

U cilju zaštite najboljih interesa malodobnika, predviđa se formiranje odjeljenja za malodobnike za prvostupanjske sudove, dok se u drugostupanjskim sudovima predviđa angažiranje na predmetima malodobničkog prijestupništva sudaca osposobljenih za rad s malodobnicima.

Nacrtom se predviđa zakonska obveza u provođenju obrazovanja svih onih koji rade u predmetima malodobničkog prijestupništva, odnosno za suce za malodobnike, tužitelji, odvjetnici i drugi subjekti koji sudjeluju u postupku prema malodobnicima. Također, Nacrt predviđa sudjelovanje stručnih suradnika u okviru sudova i tužiteljstava s posebnim zadacima u postupku koji se vodi prema malodobniku. Predloženo je da se pripremni postupak (istraga) prenese u ovlast tužitelja. Za ovakvo rješenje uporište je nađeno u zahtjevima prakse.

O stjecanju posebnih znanja i stručnom usavršavanju sudaca za malodobnike i tužitelja za malodobnike i njihove kontinuirane obuke iz oblasti dječjih prava, prijestupništva mladih i njihove kaznenopravne zaštite, brinut će se Centar za obrazovanje sudaca i tužitelja u Federaciji Bosne i Hercegovine, Centar za obrazovanje sudaca i tužitelja Republike Srpske, i to pod supervizijom Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća/savjeta Bosne i Hercegovine.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine i Odvjetničke komore Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske brinu o stručnom usavršavanju osoba koje rade na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece, ovlaštenih službenih osoba, socijalnih radnika i odvjetnika, i to kroz suradnju s centrima za obrazovanje sudaca i tužitelja, znanstvenim ustanovama, profesionalnim udruženjima i nevladinim organizacijama, kroz stručna savjetovanja, seminare, provjere znanja i druge oblike dodatnih osposobljavanja stručnih osoba koje rade na tim poslovima.

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine osnovat će Savjet za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog postupka i izvršenje kaznenih protumjera prema malodobnicima i donijeti poslovnik o njegovom radu najkasnije u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu Zakona.

Savjet podnosi Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine inicijative, prijedloge, mišljenja i analize koje se odnose na prijestupništvo mladih i kaznenopravnu zaštitu djece i malodobnika, na postupanje s njima prema odredbama Zakona, kao i na druge pravce rada s ovom populacijom.

V. - KONZULTACIJE

S ovako poduzetim aktivnostima suglasna je praksa i standardi mnogih europskih zemalja, kao i pripreme za uvođenje sličnih rješenja u zemljama okruženja. U iznalaženju i usuglašavanju najpovoljnijih zakonskih rješenja sudjelovali su predstavnici izvršne i sudske vlasti, znanstveni radnici u Bosni i Hercegovini, a veliku kako savjetodavnu tako i tehničku podršku pružili su predstavnici međunarodnih organizacija, te predstavnici nevladinog sektora.

Valja napomenuti da kao podloga za kreiranje većine rješenja sadržanih u tekstu predloženog nacrta poslužili su rezultati istraživanja i zaključci sadržani u Projektu Fonda otvoreno društvo BiH pod nazivom «Mladi u sukobu sa zakonom u svjetlu aktualnih problema malodobničkog kaznenog sudstva u BiH». Konačno, u pripremanju ovog Nacrta uzeto je u obzir novo kazнено zakonodavstvo koje se primjenjuje u Bosni i Hercegovini od ožujka 2003. godine.

Cijeneći važnost oblasti koja se uređuje, primjereno pravilima za konzultacije, provedene su dodatne konzultacije, tako što je Nacrt zakona 19.3.2008. godine dostavljen pravnim fakultetima univerziteta u Sarajevu, Banja Luci i Mostaru, Visokom sudskom i tužiteljskom vijeću BiH, Ministarstvu pravde Republike Srpske, Federalnom ministarstvu pravde, Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta i Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, te objavljen na web stranici Ministarstva pravde BiH. Primjereno Pravilima za konzultacije ostavljen je rok za dostavu komentara, prijedloga ili sugestija u periodu od 30 dana. U ostavljenom roku, odnosno nakon proteka istog, pozdravljajući aktivnosti za izradu ovog Zakona, pismeno se obratila Alma Bečković, službenica Službe socijalne zaštite Općina Vogošća. Aktom od 18.4.2008. godine

Ministarstvo pravde Republike Srpske izvijestilo je obrađivača da su Nacrt Zakona dostavili Vladi Republike Srpske radi upoznavanja i eventualnih sugestija. Drugih komentara, primjedbi ili sugestija nije bilo do 29.8.2008. godine.

Na Nacrt Zakona mišljenje je dao Ured za zakonodavstvo, čije primjedbe, većinom tehničke prirode su prihvaćene i ugrađene u Prijedlog Zakona.

VI. - REVIZIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Stupanjem na snagu predloženog Zakona, prestati će važiti odgovarajuće odredbe (Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta) kaznenih zakona, zakona o kaznenom postupku i zakona o izvršenju kaznenih protumjera, koje se odnose na malodobničko kazneno sudstvo. U ovoj značajnoj oblasti u Bosni i Hercegovini primjenjivat će se zakonski tekst koji na potpuno novi način regulira pitanje malodobničkog prijestupništva i društvene reakcije na njega.

Stupanjem na snagu ovog Zakona prestaju važiti odredbe o malodobnicima glave X. Kaznenog zakona i glave XXVI. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine kao i Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih protumjera, pritvora i drugih mjera

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske i Skupština Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine će uskladiti odredbe svojih kaznenih zakona, zakona o kaznenom postupku i zakona o izvršenju kaznenih protumjera s ovim Zakonom najkasnije u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Prijedlogom se potencira program alternativnih mjera i inzistira na donošenju posebnih propisa - kako bi se stvorili posebni uvjeti za njihovu primjenu.

VII. – FINACIJSKA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE PROPISA

Za provođenje Zakona neće biti potrebna dodatna sredstva, jer je provedba ovog Zakona osigurana prvenstveno kroz postojanje sudskih tijela.